

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма
**«Інтегрований курс історії та громадянської освіти: "Історія: Україна і світ"
10—12 класи. Поглиблений рівень»**
для закладів загальної середньої освіти

Автори: Гісем О. В., Бойко В. І., Василенко Я. Л., Даниленко В. М.,
Мартинюк О. О., Сирцова О. М., Тарасюк Т. Д.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 03.10.2025 р. № 1319)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Інтегрований курс «Історія: Україна і світ» для 10—12 класів є продовженням систематичного вивчення курсів історії в закладах загальної середньої освіти. Його особливостями є: по-перше, курс відповідає вимогам систематичного вивчення історії та громадянської освіти; по-друге, вивчення історичного матеріалу здійснюється в широких хронологічних межах — ХХ — першої третини ХХІ ст.; по-третє, матеріал укладено за хронологічним і змістово-логічним принципом; по-четверте, у курсі простежується вплив подій світової історії на події на теренах України, а також подій на теренах України на події світової історії; по-п'яте: події, які стосуються історії України, розглядаються з урахуванням територіальної цілісності України (або в кордонах сучасної України).

Модельна навчальна програма дає змогу викладати курс, дотримуючись однієї або декількох наукових історичних концепцій. Учитель / учителька може самостійно обирати наукові концепції.

Модельна навчальна програма розроблена на основі Державного стандарту профільної середньої освіти.

Освітньою метою курсу є розвиток особистості учнів та учениць через критичне осмислення минулого й сучасного та зв'язків між ними, взаємодії між світовими, загальноукраїнськими і локальними процесами; усвідомлення своєї належності до української нації як частини європейської спільноти, розуміння її цивілізаційного шляху та історичної ролі в контексті європейської і світової історії; усвідомлення важливості й цінності історичних знань для розвитку нації та держави; формування української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності, готовності до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності й територіальної цілісності України, активної громадянської позиції на засадах демократії, патріотизму, поваги до прав і свобод людини, визнання цінності верховенства права, дотримання принципів гендерної рівності.

Завдання курсу — продовжити формувати усвідомлене вивчення історії, дати необхідний поняттєвий апарат і вміння здійснення дослідницької діяльності відповідно до вікових особливостей учнів та учениць. Крім того, курс покликаний формувати здатність до практичного використання, творчого втілення набутих компетентностей у повсякденному житті суспільства й особистості.

Для досягнення мети й реалізації завдання учні та учениці під час опрацювання курсу мають досягти таких **обов'язкових результатів навчання:**

1. Удосконалення історико-хронологічної орієнтації в історичному часі, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між подіями, явищами й процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявленні змін і тяглості в житті суспільства;

2. Розвиток засад геопросторового мислення, орієнтації в соціально-історичному просторі, виявленні взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та довкілля;

3. Подальший розвиток критичного мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично обґрунтованих запитань;

4. Системне мислення, виявлення взаємозв'язку, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого й сучасного та зіставлення їхніх інтерпретацій.

5. Усвідомлення своєї української національної та громадянської ідентичності, відповідальності за розвиток успішної держави та важливості турботи про благо українського народу, а також усвідомлення власної гідності, реалізація власних прав і свобод, повага до прав і гідності інших осіб, виявлення толерантності, протидія проявам дискримінації;

6. Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з іншими особами, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою і суспільством, долучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем, усвідомлення необхідності утвердження верховенства права та дотримання правових норм для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Під час реалізації програми учні та учениці відповідно до Додатка 17 Державного стандарту профільної середньої освіти, використовуючи змістовий потенціал курсу, мають продовжувати комплексно формувати такі **ключові компетентності**:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;

- громадянська та соціальна компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість і фінансова грамотність.

Спільними **вміннями для всіх ключових компетентностей** є:

- читати з розумінням;
- висловлювати власну думку усно й письмово;
- критично та системно мислити;
- творити;
- проявляти ініціативу;
- логічно обґрунтовувати позицію;
- конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики;
- приймати рішення;
- розв'язувати проблеми;
- співпрацювати з іншими.

Усі зазначені вміння інтегровані в основну частину програми.

Формулювання очікуваних результатів навчання в програмі посідає перше місце порівняно із формулюванням змісту навчального матеріалу і містить такі компоненти:

- знаннєвий;
- діяльнісний;
- ціннісний.

Крім того, курс має розвивати пізнавальний інтерес учнів та учениць до минулого через створення умов для активної взаємодії між ними та вчителем / вчителькою, адже постійне залучення учнівства до активної різноманітної діяльності може забезпечити реальне досягнення позитивних результатів.

Ціннісний компонент спрямований на формування в учнів та учениць засад гуманізму, толерантності й міжкультурної поваги через розуміння різноманіття людських культур та їхнього внеску в загальнолюдську спадщину;

формування відповідальності, розвитку критичного мислення та емпатії через аналіз моральних аспектів історичних подій та їхніх наслідків для людства.

У викладанні курсів **пріоритетними** є:

- формування інтересу до історії;
- набуття системних сучасних знань про факти, процеси, явища, тенденції в розвитку України та світу;
- розвиток історичного, критичного і творчого мислення, здатності розуміти загальний перебіг історичного процесу та проблеми, що постають перед країною і світом, уміти формулювати й обстоювати власні погляди;
- удосконалення базових методів дослідження історії в межах навчального курсу;
- ознайомлення зі світовими культурними надбаннями;
- усвідомлення ключових соціальних процесів, що впливають на життя людей, бачення суспільних явищ у конкретно-історичних умовах;
- досягнення очікуваних результатів через діяльність (фронтальну, індивідуальну, групову, проєктну, творчу тощо).

Компетентнісний потенціал курсу відповідає компетентнісному потенціалу освітньої галузі громадянської та історичної освіти, що передбачає формування відповідних вмінь і ставлень.

Зміст курсу структурований за проблемно-тематичним принципом. Виклад історичного матеріалу відбувається лінійно. Проблематику історії України подано у світовому, а насамперед у європейському історичному контексті. Події всесвітньої історії — ключові, що найбільше впливали на подальший розвиток людства.

Організуюючи освітній процес, учитель / учителька має забезпечити диференціювання пропонованих видів діяльності залежно від здібностей і досягнень кожного учня / учениці шляхом зменшення або збільшення допомоги під час виконання завдань чи ускладнення (спрощення) завдань.

Ураховуючи зазначені пріоритети, курс має таку структуру.

Структура курсу в 10 класі

Повторення. Вступ

Розділ I. Перша світова війна і Україна. Відродження Української державності

Розділ II. Облаштування повоєнного світу. Місце України в цьому процесі

Розділ III. Європа й Північна Америка в 1920-ті рр. Українці в нових реаліях життя

Розділ IV. Провідні держави світу в 1920-ті рр.

Розділ IV. Революційні, демократичні й антиколоніальні рухи в Азії, Африці та Латинській Америці

Розділ VI. Повсякденне життя українців у різних державах. Тенденції розвитку української культури в контексті світової

Структура курсу в 11 класі

Повторення. Вступ

Розділ I. Українці між Великою депресією і «Великим переломом». Голодомор. Наступ тоталітаризму й авторитаризму в світі

Розділ II. Україна в умовах наростання загрози Другої світової війни

Розділ III. Друга світова війна. Український вимір війни

Розділ IV. Україна і творення повоєнного світу. «Холодна війна»

Розділ V. Україна та світ у 1960—1970-ті рр.

Розділ VI. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку

Структура курсу у 12 класі

Повторення. Вступ

Розділ I. Завершення «холодної війни». Розпад СРСР та його наслідки. Відновлення державної незалежності України

Розділ II. Україна та світ на межі тисячоліть. Європа, Північна Америка, Японія. Становлення України як незалежної держави

Розділ III. Україна і «Глобальний Південь»: тенденції розвитку, проблеми

Розділ IV. Міжнародний тероризм. Криза світового порядку. Україна на вістрі боротьби демократії та авторитаризму

Розділ V. Розвиток культури. Повсякдення. Здобутки українських учених, митців

Структура курсу дає змогу більш гнучкого поділу матеріалу на теми. У межах загальної річної кількості годин учитель / учителька може самостійно визначати час для роботи над кожним розділом програми.

Успішність роботи вчителя / вчительки за пропонованою програмою передусім залежатиме від уміння:

- налагодити творчу роботу учнів та учениць з орієнтацією на формування ключових і предметних компетентностей;

- підтримувати різнобічні інтереси й сталу пізнавальну активність учнів та учениць;
- забезпечити соціальну активність молодих людей як особистостей, їхню спрямованість на творчу діяльність.

Шляхи реалізації програми

- Реалізація курсу можлива в результаті використання активних та інтерактивних методів навчання.
- Учні та учениці мають поєднувати як урочну, так і позаурочну діяльність із використанням офлайн та онлайн засобів навчання.
- Реалізація програми враховує використання підручника та додаткових матеріалів, а також самостійний пошук інформації учнями та ученицями, у тому числі в інтернеті.
- Навчання має поєднувати індивідуальну роботу поряд із груповою в усіх формах (парна, малі та великі групи).
- Під час вивчення курсу доцільно активно використовувати дослідницьку роботу (як індивідуально, так і в групах), реалізовувати учнівські проекти.
- Курс поєднує теоретичну та практичну роботу шляхом проведення творчих і практичних робіт.
- Навчання має базуватися на позитивній атмосфері з урахуванням досвіду як дітей, так і педагогів.
- Особливу увагу під час вивчення курсу необхідно приділити розвитку критичного мислення на матеріалах минулого й сучасності.
- Доречним буде використання життєвих ситуацій, кейсів реальних подій за допомогою аналізу, рольових і ситуаційних ігор, форум-театру та інших методів.
- Діяльність учителя / учительки не має обмежуватися тільки пропонованими методами, слід застосовувати й власні, експериментальні, творчі форми.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

10 КЛАС

Очікувані результати навчання	Зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Назва змістової лінії, розділу, теми / тематики		
ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП		
Учень/учениця: - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - формує і характеризує джерельну базу теми / проєкту [12 ГЮ 3.1.1-2 П]; - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]	Світ у XX—XXI ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку. Завдання і структура курсу. Періодизація. Хронологічні межі. Взаємозв'язок між історією України та всесвітньою історією. Джерела вивчення. Підручник — один з інструментів опрацювання курсу.	Аналіз тексту параграфа підручника. Фронтальне / групове обговорення періодизації Новітньої історії, завдань курсу Новітньої історії. Створення ментальної карти щодо тенденцій політичного, соціально-економічного та культурного розвитку у світі в першій третині XX ст. Групова робота з опрацювання навчальних кейсів щодо джерельної бази дослідження Новітньої історії. Формулювання та обґрунтування власного судження щодо взаємозв'язку між історією України та всесвітньою історією; між глобальними, державними і місцевими проблемами.
Розділ І. Перша світова війна і Україна. Відродження Української державності		
Учень / учениця: - пояснює особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами в різні історичні періоди [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - обґрунтовує нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; - здійснює періодизацію історичних процесів на основі альтернативних	Причини і передумови війни. Воєнно-політичні союзи. Сили сторін. Стратегічні плани супротивних сторін, їхні наміри щодо України. План Шліффена. Убивство в Сараєво. Формування фронтів війни та характеристика основних воєнних кампаній в 1914—1916 рр. Вступ у війну нових держав. Бойові дії в колоніях. Позиційний кут і способи виходу з нього. Розвиток воєнної промисловості. Нові види зброї.	Аналіз тексту параграфа підручника. Укладання опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. Співвіднесення даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. Створення інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій Першої світової війни. Створення синхроністичних таблиць подій Першої світової війни у світі та Україні. Створення інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). Робота з контурними картами з позначенням на них

критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись або відбуваються сьогодні [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище України та інших держав у минулому і тепер [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>обґрунтовано оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>реконструює</i> події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі	Хімічна зброя. Війна на морі. Підводна війна. Бойові дії на українських землях: основні операції, події. Російська окупаційна політика. Політика Австро-Угорщини на українських землях. Позиція українських політичних сил щодо війни. Українські січові стрільці (УСС) та інші збройні формування українців у складі армій воюючих держав. Культурно-освітня діяльність УСС. Жінки у збройних формуваннях. Людина на фронті й у тилу: біженці, депортації, злочини, голод, інфляція, падіння життєвого рівня, бомбардування тощо. Пропаганда. Міжнародні конфлікти в умовах війни. Ірландське повстання. Російська революція 1917 р. та її вплив на перебіг війни. Українська революція. Українська Центральна Рада (УЦР). Більшовицький переворот. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Перша війна радянської (більшовицької) Росії проти УНР. Сепаратні мирні договори з державами Четверного союзу. Брестський мир і Україна. Територіальні здобутки Німеччини та її союзників. Гетьманський переворот.	країн-учасниць і двох воєнно-політичних блоків, місць ключових битв та операцій (Битва на Марні (1914 р.), Галицька битва (1914 р.), битва під Верденом (1916 р.), битва на р. Сомма (1916 р.), Брусиловський прорив (1916 р.)). <i>Позначити</i> символами використання нових видів зброї. <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «геноцид», «геополітика», «геополітичні інтереси», «ксенофобія», «Перша світова війна», «бліцкриг», «позиційна війна», «ешелонна війна», «репресії», «концентраційний табір», «депортація», «військове генерал-губернаторство», «біженці», «інтернування», «сепаратний мир», «українізація», «універсал», «гетьманський переворот», «гетьманат»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, ««хмаринок слів»», сенканів, моделей Фрейєра тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби із обґрунтуванням їхнього внеску в історію: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі TED тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу геополітичних планів держав Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав), впливу війни на розвиток економіки, становища українських земель у
--	--	--

критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГЮ 6.3.2-1 П].	П. Скоропадський: внутрішня і зовнішня політика. Антибільшовицьке повстання Чехословацького корпусу. Громадянська війна в Росії. Вступ у війну США: причини, привід, наслідки. «14 пунктів» В. Вільсона. Останній наступ Німеччини на Західному фронті. Поразка Німеччини та її союзників. Наслідки війни. Пандемія грипу («іспанка»).	геополітичних планах держав Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) та Антанти, потенціалу українських земель напередодні Першої світової війни, окупаційної політики Російської імперії та Австро-Угорщини, впливу війни на розвиток економіки. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) причин, результатів і наслідків Першої світової війни, процесів українського національно-визвольного руху, передумов, причини й рушійних сил Української революції, внутрішньої та зовнішньої політики УЦР після проголошення І Універсалу, причин і результатів першої війни радянської Росії проти УНР; причин і наслідків укладання Брестського мирного договору; чинників, що впливали на зміни курсу УЦР протягом березня 1917 – квітня 1918 рр. тощо. <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали та як зображували відносини між державами. <i>Створення</i> інфографіки, яка демонструє еволюцію зброї та її впливу на війну; результати й наслідки Першої світової війни для Європи та світу. Самостійний <i>пошук</i> інформації та здійснення <i>порівняння</i> історичних фактів про бої під Крутами у 1918 та 2022 рр. <i>Встановлення</i> причин проявів та особливостей українських добровольчих формувань: метод «фішбоун», кола Венна тощо. <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Трагедія біженців і депортованих», «Російські окупанти у Львові в 1914—1915 рр.», «Військовополонені в роки Першої світової війни: умови утримання, долі», «Мобілізація українців до армій Австро-Угорщини та
--	--	---

		Російської імперії: спільне та відмінне», «Легіон Українських січових стрільців: ідеологія, бойовий шлях, історичне значення», «Діяльність Головної і Загальної українських рад під час війни», «Становище цивільного населення на окупованих територіях України (1914—1917 рр.)», «Універсали УЦР», «Брестський і Бухарестський мирні договори: спільне й відмінне». <i>Аналіз</i> плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів і впливу на населення. <i>Створення</i> тематичної віртуальної виставки артефактів: «Українська революція: історичний шанс становлення української державності», «Увічнення пам'яті про Першу світову війну та Українську революцію в Україні». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Людина в окопах: що допомагало солдатам вижити фізично та психологічно?», «Життя в тилу під час війни: героїзм чи боротьба за виживання?», «Що об'єднувало і роз'єднувало різні політичні сили в Україні в 1917—1918 рр.?» тощо. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Що, якби вбивства в Сараєво не сталося?», «Чому війна стала світовою?», «Чому війна стала каталізатором міжнаціональних конфліктів? Які були їхні наслідки?», «Чи були "14 пунктів" В. Вільсона ідеальним планом післявоєнного врегулювання для Європи?», «Чому українські землі стали ареною, де розгорталися важливі події Першій світовій війні?», «Які альтернативні сценарії могли б існувати?», «Чи можна стверджувати, що Перша світова війна сформувала передумови Української революції? Чому? Чи була вона її початком?», «Якою мірою
--	--	--

		особисті риси М. Грушевського вплинули на перебіг Української революції?». <i>Проведення дебатів за темою, наприклад: «Війна на морі: чи вирішила вона долю конфлікту?», «Застосування хімічної зброї: воєнна необхідність чи злочин проти людяності?», «Біженці та депортовані в Першій світовій війні: трагедія окремих людей чи закономірність воєнного часу?», «Перша світова війна для українців: трагедія розколу чи поштовх до національного усвідомлення?», «Українські січові стрільці: важливий крок у формуванні української армії чи незначний епізод війни?», «Бій під Крутами: героїзм без сенсу чи важливий символ боротьби за незалежність?», «Брестський мир: зрада національних інтересів чи вимушений крок заради збереження державності?», «Вигнання більшовицьких окупантів з України: роль Армії УНР», «Рейд полковника П. Болбочана в Крим».</i> <i>Симуляційна гра: зустріч біженців з різних країн: обмін досвідом; переговори між представниками УНР (або Української держави) та радянської Росії; засідання комітету з українізації шкільництва однієї з гімназій (обговорення переходу на українську мову навчання, підготовки вчителів, друку підручників тощо)</i>
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ II. Облаштування повоєнного світу. Місце України в цьому процесі		
Учень / учениця: <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами в різні історичні періоди [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих	Умови Комп'єнського перемир'я та інших угод про перемир'я. Їхня реалізація. Розпад Австро-Угорщини. Проголошення незалежних держав на її теренах. Збройні конфлікти за	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на

змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>здійснює</i> періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись або відбуваються сьогодні [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище України та інших держав у минулому і тепер [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>обґрунтовано оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-	територіальний розділ. Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР). Польсько-українська війна. Народні ради в Закарпатті. Гуцульська республіка. Угорська радянська республіка та її поразка. Окупація Румунією Північної Буковини і Бессарабії. Розгортання війн на теренах колишньої Російської імперії. Директорія УНР. Друга війна радянської Росії проти УНР. Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР). Втручання військ Антанти та інших держав. Спроби більшовиків розпалити світову революцію. Комінтерн. «Воєнний комунізм». Розпад і розподіл Османської імперії. Режим капітуляції. Розгортання національно-визвольної боротьби. Греко-турецька війна. Проголошення Турецької республіки. Революційні події в Німеччині. Становлення Веймарської республіки. Придушення спроб комуністичних повстань. Політична нестабільність.	ній основних історичних подій; синхроністичних таблиць подій у світі, Європі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «демілітаризована зона», «контрибуція», «репарація», «санітарний кордон», «мандатна система», «система колективної безпеки», «воєнний комунізм», «Директорія», «лінія Керзона», «продовольча розкладка», «реквізіція», «червоний імперіалізм»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», моделей Фрейєра, зображень, згенерованих ШІ; виконання інтерактивних вправ тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів часів Української революції. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби із обґрунтуванням їхнього внеску в історію (наприклад: Ж. Клемансо, В. Вільсон, Д. Ллойд Джордж, В. Е. Орландо, В. Виниченко, С. Петлюра та інші): уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу Версальсько-Вашингтонської системи, внутрішньої та зовнішньої політики Української Держави, Директорії, ЗУНР.
--	---	---

1 П]; • <i>систематизує</i> джерела зазначеного періоду за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГЮ 3.3.1-1 П]; • <i>реконструює</i> події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П].	Роль військових у політичному житті. Паризька мирна конференція: учасники, позиції сторін. Мирні договори з Німеччиною, Австрією, Угорщиною, Болгарією та Туреччиною. Утворення Ліги Націй. «Українське питання» на конференції. Українські делегації. Варшавська угода. Радянсько-польська війна і Україна. «Лінія Керзона». «Диво на Віслі» та його наслідки. Поразка Врангеля. Утвердження влади більшовиків в Україні. Голод 1921—1923 рр. Розгром селянського повстанського руху в Україні. Закріплення й розподіл українських земель між сусідніми державами. Закріплення Бессарабії за Румунією. Роль української діаспори у приєднання Закарпаття до Чехословаччини. Ризький мир. Створення СРСР. Антиверсальський союз Веймарської Німеччини та радянської Росії. Мала	<i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт тощо) причини перемог і поразок українських політичних сил у боротьбі за збереження незалежності; найважливіших результатів Української революції 1917—1921 рр. <i>Групове обговорення</i> можливостей реалізації геополітичних інтересів Української Держави, Директорії, ЗУНР. Самостійний <i>пошук</i> інформації та здійснення порівняння історичних фактів про розбудову української армії за гетьманату, Директорії УНР та ЗУНР; про державотворчі процеси в УНР, Українській Державі, ЗУНР. <i>Порівняння</i> процесів розпаду Австро-Угорської та Османської імперій, умов договорів для різних країн за самостійно обраними критеріями. <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали та як зображували відносини між державами. <i>Написання</i> листа солдата про перший день після Комп'єнського перемир'я, листів членами родини, яка проживала на території Австро-Угорщини і після її розпаду опинилася розділеною новим кордоном. <i>Розробка</i> освітніх проєктів: «Розвиток міжнародного гуманітарного права в міжвоєнний період», «Карта нової Європи: територіальні зміни після Версалью», «Економічні аспекти Версальського договору: репарації та їхній вплив на Німеччину і світову економіку», «Ідеологічні розбіжності між лідерами Директорії УНР та їхній вплив на державотворення», «Формування та бойовий шлях Української Галицької Армії», «Участь жінок у боротьбі за збереження незалежності України» тощо. <i>Написання</i> есе-роздуму: «Спроби створення системи
---	---	---

	Антанта. Рурська криза та її наслідки. Вашингтонська конференція та її рішення. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин. Позитивне значення і недоліки. Спроба перегляду повоєнних договорів. Становлення нової системи європейської безпеки. Локарнська конференція. Рейнський гарантійний пакт. Вдосконалення системи міжнародного гуманітарного права. Роззброєння. Пакт Бріана—Келлога. Діяльність Ліги Націй у 1920-ті рр. Джерела нестабільності у світі.	європейської безпеки у 1920-ті рр.: ілюзія стабільності чи реальний шанс на мир?», «Роль особистості в історії повоєнного врегулювання: чи могли окремі лідери змінити перебіг подій?», «Як події 1918—1921 рр. перегукуються із сучасною боротьбою України за відстоювання незалежності?» тощо. <i>Створення</i> сторінок уявного щоденника мешканця / мешканки Києва / Львова в день проголошення Акта Злуки УНР і ЗУНР. <i>Ознайомлення</i> з фрагментом мемуарів С. Петлюри або іншої постаті та висловлення думки, наскільки їхня розповідь є суб'єктивною. <i>Створення</i> тематичної віртуальної виставки «Фотографії епохи». <i>Симуляційні ігри</i>: промови делегацій УНР та ЗУНР на Паризькій мирній конференції; розмова представників різних національних меншин щодо їхнього ставлення до української державності, «Суд над Версальським договором: звинувачення та захист», «Життя у Веймарській республіці: голоси різних верств населення». <i>Метод сторітелінгу</i>: щоденник гімназистки з Києва в період зміни влади; лист додому бійця УГА під час «Чортківської офензиви». <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми: «Чи мала УГА шанси на перемогу у війні з Польщею без зовнішньої допомоги?», «Чим відрізнялися процеси державотворення в УНР та ЗУНР?», «Чи була незалежність ЗУНР життєздатною в довгостроковій перспективі?», «Чи можна виправдати дії більшовиків щодо нищення національних держав на теренах колишньої Російської імперії?», «Наскільки справедливими були умови мирних договорів,
--	--	--

		укладених на Паризькій конференції, щодо переможених країн?». <i>Проведення</i> дебатів за темою: «Акт Злуки: символ єдності чи політична необхідність в умовах зовнішньої агресії?», «Селянський рух: сила опору чи анархія?», «Суд над Версальським договором: звинувачення та захист», «Життя у Веймарській республіці: голоси різних верств населення».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ III. Європа й Північна Америка в 1920-ті рр. Українці в нових реаліях життя		
Учень / учениця: – <i>характеризує</i> вплив історичних процесів на людину і спільноти [12 ГЮ 1.2.1-3]; – <i>оцінює</i> якість громадського простору закладу освіти, свого населеного пункту за самостійно сформульованими (конкретизованими) критеріями [12 ГЮ 2.3.1-1]; – <i>формулює</i> питання щодо походження і змісту джерела інформації [12 ГЮ 3.2.1-1]; – <i>виявляє</i> та <i>оцінює</i> інформаційні маніпуляції і пропаганду, <i>ідентифікує</i> упереджені погляди й припущення у джерелах інформації [12 ГЮ 3.2.2-2]; – <i>систематизує</i> соціальну і історичну інформацію (за самостійно обраними критеріями) у таблиці, діаграми, графіки тощо [12 ГЮ 4.1.1-1]; – <i>зіставляє</i> події, явища і процеси	Європа – перехід до мирного життя. Криза. Поява комуністичного руху. Ветерани. Пацифізм. Українська політична еміграція. Франція. Політична нестабільність. «Національний блок». «Картель лівих». Уряд «національної єдності». Особливості економічного розвитку в 1920-ті рр. Велика Британія. Розширення колоніальних володінь. Реформи Ллойд Джорджа. Боротьба Ірландії за незалежність. Перший лейбористський уряд. Консерватори при владі. Страйк 1926 р. Зрушення в економіці та повсякденному житті. Колоніальна політика. Відносини з домініонами. США. Зміна статусу США у світі. «Нова демократія» В. Вільсона. Політичний курс Республіканської	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). За допомогою сервісу <i>GeaCron</i> (інтерактивний історичний атлас) відстеження зміни кордонів держав у зазначений період. <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «авторитаризм», «тоталітаризм», «нова економічна політика (неп)», «фашизм», «королівська диктатура», «примусова асиміляція», «санація», «сепаратистський рух», «корпоративна держава», «нацизм (націонал-

української та світової історії; <i>визначає</i> їхні взаємовпливи [12 ГІО 4.1.3-2]; – <i>обґрунтовує</i> власні судження, висновки, оцінки [12 ГІО 4.2.2-2]; – <i>пояснює</i> взаємодію політичних, економічних, соціальних і культурних чинників у розвитку суспільства [12 ГІО 4.3.2-3]; – <i>характеризує</i> вплив технологій на життя людини та суспільства в минулому й тепер [12 ГІО 6.3.1-5].	партії в 1920-ті рр. Проспериті. Робітничий і демократичні рухи. «Сухий закон». Гангстери. «Мавпячий процес». Українська діаспора. Веймарська республіка. Опір виконанню Версальського договору. Окупація Рура. Гіперінфляція. Зародження нацизму. «Півний путч». Економічний розвиток у 1920-ті рр. «План Дауеса» і «план Юнга». Боротьба за скасування версальських обмежень. Україна у складі СРСР у 1920-ті рр. Нова економічна політика (неп). Коренізація та її результати. Становлення одноосібної влади Й. Сталіна. Італія. «Переможена серед переможців». «Червоне дворіччя». Фіуме. Фашизм. «Марш на Рим». Справа Маттеотті. Встановлення фашистського режиму. Б. Муссоліні. Конфлікт навколо о. Корфу. Іспанія. Наслідки Першої світової війни. Криза 1921 р. Диктатура Прімо де Рівери. Португалія. Перша Португальська республіка. Португальська революція (1926 р.). Реформи Салазара.	соціалізм)», «проспериті», «Півний путч», «договірна федерація», «політика "коренізації" ("українізації")», «колгосп», «хлібозаготівлі», «культ особи», «асиміляція» «східні креси», «осадництво»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (наприклад: Й. Сталін, Б. Муссоліні, Т. Масарик, Ю. Пілсудський, М. Горті, Фердінанд І, А. Стамболійський, Александр І Карагеоргієвич, М. Прімо де Рівера, А. де Олівейра Салазар, К. Г. Маннергейм) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу «Авторитарні режими в міжвоєнній Європі», непу, політики «коренізації» тощо. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних і політичних процесів зазначеного періоду (наприклад: «Італійський фашизм: ідеологія, прихід до влади, основні риси режиму», «Режим М. Горті в Угорщині: авторитарність та націоналізм», «Причини, результати та наслідки нової економічної політики», «Причини, масштаби та наслідки масового голоду 1921—1923 рр.»). <i>Порівняння</i> методів встановлення авторитарних режимів в Італії та СРСР у 1920-ті рр. за самостійно
--	--	--

	Австрія. Перша республіка (1920—1929 рр.). Тягар репарацій. Чехословацька республіка: особливості політичного та економічного розвитку. Боротьба українців за реалізацію права на автономію Підкарпатської Русі. Становлення Другої Речі Посполитої. Проблема кордонів. Діяльність УВО. Повстання 1922 р. в Галичині. Реформи 1920-х рр. Державний переворот 1926 р. Режим «санації». Українські партії, організації, кооперативний рух. Українська греко-католицька церква. Політика польської влади на Волині. Угорщина. Королівство без короля. Режим Міклоша Горті. «Травма Тріанона». Королівство Румунія. «Дунайська (Причорноморська) мініімперія». Конституція 1923 р. Спроба демократизації. Українські політичні партії. Татарбунарське повстання. Болгарія. Режим А. Стамболійського. Переворот 1923 р. Комуністичне повстання. Теракт у Софії.	обраними критеріями, створення комуністичної партії у Франції та Росії із визначенням спільних та відмінних рис; політичних програм першого лейбористського уряду та консерваторів у 1920-х рр. із визначенням ключових розбіжностей. <i>Складання</i> порівняльної таблиці щодо політичного, економічного й культурного становища українців у складі УРСР та Румунії в 1920-х рр. <i>Створення</i> інфографіки щодо основних аспектів життя українців у міжвоєнній Польщі (Галичина, Волинь, Полісся): політичні партії, економічний розвиток, культурне життя, освітня ситуація, «Шлях до Союзу: етапи об'єднання радянських республік». <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали та як зображували відносини між державами. <i>Метод сторітелінгу</i>: здійснення уявної екскурсії журналіста, який подорожує українськими землями у складі УРСР, Румунії та Польщі в 1927 р. з описом враження від побаченого, порівняння умов життя людей у різних регіонах. <i>Написання</i> оповідання про життя в США в добу «проспериті» та «сухого закону»; листа від імені шахтаря, який брав участь у загальному страйку 1926 р. та відчув на собі його наслідки; розповідь єврейської родини, яка жила в Німеччині та відчула зростання антисемітських настроїв. Розробка освітніх проєктів, наприклад: «Справа Маттеотті та її вплив на встановлення фашистської диктатури», «Томаш Масарик та його роль у розвитку Чехословаччини», «Проблема кордонів Другої Речі Посполитої та її вплив на міжнародні відносини». <i>Групове обговорення</i>: «Які уроки історії українських земель у складі різних держав у 1920-х рр. є
--	--	--

	Становлення Королівства сербів, хорватів і словенців (СХС). Югославія. Національна проблема. Скандинавські держави. Фінляндія і держави Балтії – становлення державності.	важливими для розуміння сучасної України та її відносин із сусідніми країнами?». <i>Написання</i> есе: «Розділена нація: досвід українців 1920-х рр.», «Вплив політики держав на національну ідентичність українців у 1920-х рр.», «Цінність демократії перед загрозою авторитаризму: чому демократичні інститути виявилися слабкими в деяких країнах міжвоєнної Європи та які уроки можна з цього винести?», «Версальський договір як чинник нестабільності Веймарської республіки», «"Півний путч" 1923 р.: спроба державного перевороту чи політична авантюра?», «Ціна нестабільності: вплив політичних та економічних криз на людські долі» тощо. <i>Заповнення</i> Т-таблиці «Королівство СХС: чинники об'єднання та міжнаціонального напруження», «Внутрішні та зовнішні чинники політичної нестабільності у Веймарській республіці», «Причини та передумови "півного путчу" в контексті політичної та економічної кризи Веймарської республіки». <i>Створення</i> віртуальних екскурсій, наприклад: Римом часів Муссоліні, радянським містом доби непу. <i>Створення</i> історичних листівок або поштових марок, які розкривають сутність історичних процесів цього періоду. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Чому Італія, будучи переможницею у Першій світовій війні, відчувала себе переможеною серед переможців?», «Чому нейтралітет Іспанії у Першій світовій війні не запобіг внутрішній кризі?», «Чи були реформи Салазара благом для Португалії?», «Чи існувала можливість об'єднання українських земель в
--	---	---

		єдину незалежну державу в 1920-х рр.? Чому цього не сталося?», «Чи був "Картель лівих" ефективним у вирішенні економічних та соціальних проблем Франції у 1920-х рр.?», «Чому у Франції після Першої світової війни не відбулося такого радикального політичного перевороту як у Росії чи Італії?», «Чи була колоніальна політика Великої Британії у 1920-х рр. морально виправданою?», «Як Перша світова війна змінила міжнародний статус США? Які нові можливості та відповідальності постали перед країною?», «Які уроки можна винести з історії Веймарської республіки для сучасних демократичних держав?», «Чи можуть економічні кризи призводити до політичної радикалізації суспільства?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Голод 1921—1923 рр.: наслідок політики чи природне лихо?», «Створення СРСР: закономірність чи випадковість історичного процесу?», «Становлення одноосібної влади Й. Сталіна: неминучість чи результат особистих амбіцій?», «Друга Річ Посполита: відродження держави чи арена політичної боротьби?», «Політика "коренізації" в УРСР у 1920-х рр.: спроба розвитку української культури чи інструмент більшовицької влади?», «Неп в УРСР: тимчасовий відступ чи необхідний етап розвитку?», «Українська еміграція в 1920-х рр.: вимушений крок чи свідомий вибір?», «Британська імперія в 1920-х рр.: розквіт чи занепад?», «Чи була Веймарська республіка приречена на крах від самого початку свого існування?». <i>Симуляційна гра:</i> засідання Раднаркому щодо запровадження непу.
--	--	--

		<i>Рольова гра «Переговори між державами» (наприклад, щодо кордонів або економічної співпраці).</i> <i>Інтерактивна гра «Що було б, якби...?».</i>
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ IV. Революційні, демократичні й антиколоніальні рухи в Азії, Африці та Латинській Америці		
Учень / учениця: <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами в різні історичні періоди [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів зазначеного періоду [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; <i>здійснює</i> періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись у цей період [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; <i>розробляє</i> можливі моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; <i>оцінює</i> можливості реалізації	Утворення Турецької республіки. Реформи Ататюрка. Основні аспекти «Близькосхідної проблеми». Панарабізм. Утворення арабських монархій. Республіка Ріф у Марокко. Антиколоніальні рухи в Африці. Іран на шляху модернізації. Реза-шах Пехлеві. Здобуття незалежності Афганістаном. Спроби модернізації. Втручання СРСР. Індія, Індокитай. Розгортання антиколоніальної боротьби. Гандизм. Акції громадської непокори. Японія. Спроба демократизації країни та її провал. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансіоністська політика. Китай. «Рух 4 травня». Мілітаристи. Національна революція та боротьба за владу між Комуністичною партією	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «гандизм», «мілітаризм», «модернізація», «панарабізм», «близькосхідна проблема», «тенентисти», «бананові республіки»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейсера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби

геополітичних інтересів держави [12 ГІО 2.2.1-3 П]; • <i>формує і характеризує</i> джерельну базу теми / проєкту [12 ГІО 3.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовано</i> оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГІО 3.2.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГІО 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичну ситуацію (період, явище, процес) на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГІО 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГІО 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГІО 4.2.1-1 П]; • <i>обирає</i> тему дослідження, <i>формулює</i> проблемне завдання і <i>визначає</i> стратегію його виконання [12 ГІО 4.3.2-1 П]; • <i>формулює</i> гіпотезу дослідження і <i>добирає</i> джерела інформації [12 ГІО 4.3.2-2 П]; • <i>узагальнює</i> результати, <i>формулює</i> висновки і <i>представляє</i> результати дослідження [12 ГІО 4.3.2-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГІО 6.1.1-3	Китаю (КПК) і Гомінданом. Втручання СРСР у події в Китаї. Конфлікт на Китайсько-Східній залізниці. Українська громада в Маньчжурії. Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів. Тенентиський рух. Реформи і боротьба за економічну незалежність. Українська діаспора	(наприклад, Кемаль Ататюрк, Реза-шах Пехлеві, Сунь Ятсен, Чан Кайші, Магатма Ганді, Танака) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі TED тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу «Модернізація Ірану за Реза-шаха Пехлеві», «Зовнішня експансіоністська політика Японії». <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних і політичних процесів зазначеного періоду (наприклад: «Реформи Ататюрка та їхній вплив на різні сфери життя Туреччини», «Японія: від демократії до мілітаризму»). <i>Порівняння</i> процесу модернізації Ірану за Реза-шаха Пехлеві з реформами Ататюрка в Туреччині; процесу мілітаризації Японії з процесом мілітаризації в Німеччині або Італії в міжвоєнний період. <i>Створення</i> інфографіки: хронологія антиколоніальних рухів в Африці в міжвоєнний період; вплив великих держав (Великої Британії, Франції, СРСР, США, Японії) на політичні процеси в Туреччині, Близькому Сході, Африці, Азії та Латинській Америці. <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали та як зображували відносини між державами. <i>Написання</i> листа в майбутнє від імені сучасного громадянина Туреччини Ататюрку про його історичну спадщину. <i>Написання</i> оповідання: «Покликання сатяграхи» (про людину, яка під впливом ідей Ганді відмовляється від насильства та приєднується до акцій громадянської непокорності), «Полум'я
---	---	--

П]; • <i>характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами</i> [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>характеризує стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін</i> [12 ГЮ 6.3.1-2 П].		"Четвертого травня"» (про студента, який брав участь у "Русі 4 травня" в Китаї та боровся за нове майбутнє країни), «Соляний марш: хода до свободи» (розповідь про символічну акцію громадянської непокори в Індії під проводом Ганді). <i>Розробка дослідницьких проєктів, наприклад: «Пробудження Азії: шлях до модернізації і ліквідації колоніалізму», «Арабські монархії: минуле і сьогодення», «Тенентиський рух у Бразилії: вимоги та методи боротьби?», «Дві дороги до Китаю» (різні бачення майбутнього Китаю, які представляли КПК та Гоміндан).</i> <i>Написання есе: «Які уроки з реформ Ататюрка можуть бути корисними для сучасних країн, що розвиваються?», «Як колоніальна політика європейських держав вплинула на формування "близькосхідної проблеми"?», «У чому полягає унікальність гандизму як методу антиколоніальної боротьби?», «Чи актуальна ідея ненасильницького опору в сучасному світі?».</i> <i>Заповнення Т-таблиці «Внутрішні та зовнішні чинники, які не дозволили Республіці Ріф відстояти свою незалежність».</i> <i>Створення історичних листівок або поштових марок, які розкривають сутність історичних процесів цього періоду.</i> <i>Аналіз сучасних наукових статей або документальних фільмів, що висвітлюють події 1920-х рр. у країнах Азії, Африки та Латинської Америки щодо інтерпретацій істориками тогочасних подій.</i> <i>Обговорення дискусійної проблеми, наприклад: «Чи є ідея панарабізму актуальною сьогодні?», «Які нові форми арабської співпраці ви бачите?», «Як історичний досвід модернізації Ірану та Афганістану</i>
---	--	--

		впливає на їхній сучасний розвиток?», «Чи були акції громадської непокори ефективним засобом боротьби проти колоніальної влади в Індії та Індокитаї?», «Як би виглядала Туреччина сьогодні, якби реформи Ататюрка не були проведені? Обґрунтуйте свою думку». <i>Розробка підкасту:</i> «Мрія про єдиний арабський світ»; «Ганді: сила ненасильства». <i>Проведення дебатів за темою, наприклад:</i> «Чи були реформи Ататюрка абсолютно позитивними для турецького суспільства?», «Чи могли антиколоніальні рухи досягти успіху без насильницьких методів боротьби?», «Ататюрк: батько нації чи авторитарний лідер?». <i>Рольова гра:</i> «Конференція з обговорення ідеї панарабізму», «Переговори між колонізаторами та повстанцями».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ VI. Повсякденне життя українців у різних державах. Тенденції розвитку української культури в контексті світової		
Учень / учениця: - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - застосовує поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись в в цей період [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; - усвідомлено бере участь в облаштуванні громадського простору у своєму місті / селі / селищі [12 ГЮ 2.3.2-1 П]; - формує і характеризує джерельну базу теми/проєкту [12 ГЮ 3.1.1-2 П]; - визначає способи поширення	Найважливіші досягнення науки і техніки, їхній вплив на суспільні зміни та повсякденне життя людей. Відмінності повсякденного життя українців у різних державах. Основні ідеї й течії модернізму та абстрактного мистецтва. Роль українських митців у формуванні нових стилів і напрямів мистецтва. Масова культура. Розвиток кінематографу. Становлення українського кінематографу. Олімпійський рух. Український спорт	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних

маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • реконструює історичну ситуацію на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • порівнює історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • обирає тему дослідження, формулює проблемне завдання і визначає стратегію його виконання [12 ГЮ 4.3.2-1 П]; • формулює гіпотезу дослідження і добирає джерела інформації [12 ГЮ 4.3.2-2 П]; • узагальнює результати, формулює висновки і представляє результати дослідження [12 ГЮ 4.3.2-3 П]; • характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • характеризує стан суспільства та прогнозує напрями політичних,	у 1920-ті рр.	джерел. Виділення ключових слів до визначення понять: «авангардизм», «втрачене покоління», «джаз», «масова культура», «модерн», «мюзикл», «олімпійський рух»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. Дослідження первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. Робота з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. Здійснення SWOT-аналізу «Досягнення науки і техніки» тощо. Складання структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних і політичних процесів зазначеного періоду (наприклад: «Ідеї й течії модернізму та абстрактного мистецтва» тощо). Порівняння основних ідей та художніх прийомів кубізму і футуризму в мистецтві 1920-х рр., відмінностей повсякденного життя українців у різних державах. Створення інфографіки: «Світло та рух 1920-х рр.: електрифікація та автомобілізація», «Золотий вік Голлівуда: розквіт кіноіндустрії», «Повоєнне повсякдення» тощо. Написання розповіді «Голос із нізвідки: історія радіоведучого, чий голос об'єднав мільйони слухачів» (описує вплив радіо на формування громадської думки та розваги). Розробка дослідницьких проєктів, наприклад: «За лаштунками "Фонтану": історія про те, як Марсель Дюшан створив свій скандальний "реді-мейд"»,
--	----------------------	--

економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П].		«Підкорення повітря: від мрії до регулярних авіарейсів», «Література "втраченого покоління": відголоски війни у світовій літературі 1920-х рр.», «Кіно як інструмент пропаганди в 1920-х рр.: використання кінематографу для впливу на маси» тощо. <i>Розробка</i> громадського проєкту щодо ознайомлення мешканців громади з досягненнями української науки та культури 1920-х рр. <i>Аналіз</i> плакатів зазначеного періоду із визначенням мети створення, тематики, засобів впливу інформації на громадську думку й суспільні настрої. <i>Написання</i> есе: «Світ модернізму 1920-х рр.: бунт проти академізму чи необхідний крок у розвитку мистецтва?», «Олімпійські цінності у світі 1920-х рр.: між спортивним духом та націоналізмом» тощо. <i>Заповнення</i> Т-таблиці «Голлівудське кіно: вплив на розваги та уяву / комерціалізація й стереотипи». <i>Створення</i> віртуальних виставок, наприклад: «Нью-Йорк – ера джазу та ар-деко», «Епоха німого кіно: великі майстри», «Афіни – коли все почалося: відродження Олімпійських ігор». <i>Створення</i> історичних листівок або поштових марок, які розкривають досягнення науки, техніки, найвідоміші твори мистецтва зазначеного періоду. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Чи був авангардний рух у мистецтві 1920-х рр. проявом справжньої інновації, чи лише епатажем та незрозумілим експериментом?», «Чи може мистецтво бути значущим, не відображаючи реальність?», «Якою є роль глядача у сприйнятті абстрактних творів?».
--	--	---

		Проведення дебатів за темою, наприклад: «Чи сприяли газети та журнали поширенню об'єктивної інформації, чи стали інструментом пропаганди та формування "правильної" думки?».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Узагальнення за рік		

11 КЛАС

Очікувані результати навчання	Зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Назва змістової лінії, розділу, теми / тематики		
ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП		
Учень / учениця: - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - формує і характеризує джерельну базу теми / проекту [12 ГЮ 3.1.1-2 П]; - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П].	Україна під владою тоталітаризму: основні етапи. Геноцид. Русифікація (зросійщення). Формування сучасної території України.	Аналіз тексту параграфа підручника. Фронтальне / групове обговорення періодизації Новітньої історії України, завдань курсу Новітньої історії України. Створення квіток-асоціацій до термінів «геноцид», «русифікація (зросійщення)». Створення ментальної карти щодо тенденцій політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України в 1929—1985 рр. Групова робота з опрацювання навчальних кейсів щодо джерельної бази дослідження Новітньої історії України. Формулювання та обґрунтування власного судження щодо взаємозв'язку між історією України та всесвітньою історією; між глобальними, державними і місцевими проблемами.

Розділ І. Українці між Великою депресією і «Великим переломом». Голодомор. Наступ тоталітаризму й авторитаризму в світі		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> можливі моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах щодо відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження у джерелі, <i>визначає</i> мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П];	Велика депресія. Причини, прояви, масштаби, наслідки. Рецепти подолання у США, Великій Британії та Франції. Новий курс Ф. Рузвельта. Від уряду лейбористів до коаліційного уряду. Спроби реформування Британської імперії. Франція між ультраправою та ультралівою альтернативами розвитку. Прихід до влади нацистів у Німеччині. Політична і соціально-економічна сутність нацизму. Нацистська расистська ідеологія та антисемітизм. Підготовка до війни. Зростання експансіоністських прагнень Італії та Японії. Утвердження тоталітарних режимів. Мілітаризація. Прояви Великої депресії на українських землях у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини. Урядова політика щодо українців. «Пацифікація» в Галичині. Активізація українського руху. Легальна і нелегальна боротьба. Організація українських націоналістів (ОУН). Інтегральний націоналізм. Україна у складі СРСР. Форсована індустріалізація. П'ятирічки. Розбудова військово-промислового комплексу. Прискорена підготовка до війни.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку/аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «Великий терор», «геноцид», «Голодомор», «депортація», «директивна економіка», «культ особи», «радянські п'ятирічки», «розкуркулення», «розстріляне відродження», «соціалістичне змагання», «соціалістичний реалізм», «сталінізм», «тоталітарна імперія», «чорна дошка», «антисемітизм», «державне регулювання економіки», «комуністичний режим», «корпоративна держава», «нацизм (націонал-соціалізм)», «фондова біржа», «світова криза»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», моделей Фрейєра тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та

• <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм на прикладі пропаганди СРСР, Німеччини, Італії тощо [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • <i>обґрунтовано</i> оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>обстоює</i> думку про те, що права людини повинні визначати положення законів та інших нормативно-правових актів [12 ГЮ 5.2.1-1 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу	Суцільна колективізація та опір їй. Голодомор – геноцид українського народу. Міжнародна реакція. Зусилля української діаспори донести світу правду про геноцид українців. Формування культу особи Й. Сталіна. Політичні процеси кінця 1920-х – початку 1930-х рр. Масові репресії. Згорання «українізації». «Розстріляне відродження». ГУЛАГ / ГУТАБ. Зміни у соціальній сфері. Конституція УРСР 1937 р.: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод. «Великий терор» в Україні. Биківня, Вінниця та інші місця масових поховань жертв радянських репресій. Антирелігійна політика влади СРСР та її наслідки. «Самоліквідація» УАПЦ. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва. «Культурна революція». Загострення національної проблеми в Югославії. Убивство короля. Іспанія. Революція 1931 р. в Іспанії. Вибух громадянської війни. Формування «Нової держави» в Португалії. Реформи Салазара.	відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (В. Липківський, Лесь Курбас, М. Скрипник, М. Хвильовий, М. Волобуєв, О. Шумський, А. Гітлер, Дж. Макдональд, Е. Даладьє, Й. Сталін, Ф. Рузвельт) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію : уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> аналізу джерел щодо форсованої індустріалізації, результатів кампанії з розкуркулення та насильницької колективізації, масових репресій, національно-демографічних змін тощо з підготовкою інфографіки, аналітичних звітів, узагальнюючих таблиць тощо; визначенням відмінностей інтерпретації. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт), які пояснюють причини, сутність та наслідки процесів політичних, соціально-економічних і культурних процесів зазначеного періоду. <i>Порівняння</i> особливостей суспільно-політичного життя радянської України в період 1921—1929 рр. та 1929—1938 рр.; розвитку українського мистецтва у 1920-ті та 1930-ті рр. за самостійно визначеними критеріями. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Якими були довгострокові наслідки Великої депресії?», «Які виклики стояли перед Британською імперією в міжвоєнний період?», «Які чинники сприяли політичній нестабільності у Франції у 1930-х рр.» тощо. <i>Аналіз</i> плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів і впливу на населення.
--	--	---

поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П].	Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів. США політика «доброго сусіда». Війна Чако. Наростання нової хвилі антиколоніальної боротьби в Азії та Африці. Пошук союзників та орієнтирів.	<i>Написання</i> листа від імені британського солдата, який повертається додому після служби в колоніях та бачить зміни в імперії; листів один одному членів родини, які опинилися по різні боки барикад під час громадянської війни в Іспанії, лист робітника про ентузіазм і труднощі перших будівельників індустріалізації; від імені українського селянина в період колективізації; листа від імені людини, заарештованої під час «Великого терору», листа від імені робітника однієї з новобудов Донбасу в 1930-х рр. тощо. <i>Виконання</i> усного історичного завдання: підготовка опитувальника родича жертви політичних репресій, родичів представника партійно-бюрократичної номенклатури як панівної верстви. <i>Прогнозування</i> відповідей. <i>Порівняння</i> із визначенням спільних і відмінних рис авторитаризму та тоталітаризму; італійського фашизму та німецького нацизму. <i>Створення</i> віртуальної виставки, присвяченої пам'яті «розстріляного відродження»; побуту українських селян та робітників, політичних плакатів тощо (використовуючи фотоматеріали, документи, уривки творів тощо), «Історія однієї фотографії: Розповідь про долю жінки з відомої фотографії "Мати-мігрантка" Доротеї Ланж». <i>Створення</i> підкасту: «Риси авторитарних режимів у Східній Європі». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Роль пропаганди та цензури в укріпленні тоталітарних режимів», «Конституції СРСР: декларування прав та реальне становище». <i>Створення</i> колажу: візуальне відображення ключових ознак тоталітаризму.
---	---	---

		<i>Написання есе-роздуму:</i> «Пам'ять про Голодомор: уроки історії для сучасності», «Тоталітаризм і особистість: трагедія зламаних доль», «Ціна індустріалізації: чи були виправданими жертви?», «Культура під контролем: чи можлива творчість без свободи?», «Вплив Першої світової війни на зростання популярності радикальних ідей», «Уроки Великої депресії для сучасної економіки: чи були вони засвоєні?», «Чому демократичні інститути виявилися вразливими перед загрозою авторитаризму в 1930-х рр.?», «Особистість лідера та її вплив на формування тоталітарної держави (на прикладі однієї з країн)». <i>Написання статті до газети 1930-х рр., присвяченої досягненням однієї з галузей народного господарства України (з урахуванням пропагандистського характеру того часу).</i> <i>Обговорення дискусійної проблеми:</i> «Чи можна кваліфікувати Голодомор як геноцид? Аргументуйте свою позицію», «Чому радянська влада так довго замовчувала правду про Голодомор? Які наслідки цього замовчування?», «Які були основні причини "Великого терору" в Україні?», «Чому, незважаючи на значні темпи індустріалізації, рівень життя більшості населення України залишався низьким?», «Яка роль пропаганди в тоталітарному режимі?», «Наведіть приклади з української історії 1930-х рр.: чи забезпечувала сталінська Конституція реальний захист прав національних меншин в УРСР?». <i>Симуляційна гра:</i> засідання редакції обласної газети або літературного журналу 1930-х рр. <i>Проведення дебатів:</i> «Статус УСРР у складі тоталітарної імперії СРСР: залежна територія чи рівноправна союзна республіка?», «Сталінська
--	--	---

		Конституція: декларація прав людини чи інструмент пропаганди?», «Чи була Велика депресія неминучою?», «Чи може авторитарний режим бути ефективним?», «Чи є загроза тоталітаризму актуальною сьогодні?», «Чи можна було зупинити прихід нацистів до влади?», «Громадянська війна в Іспанії: внутрішній конфлікт чи міжнародна інтервенція?»
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ II. Україна в умовах наростання загрози Другої світової війни		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>здійснює</i> періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись у період наростання світової війни [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> можливі моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в	Вплив світової економічної кризи на міжнародні відносини. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході. Руйнування Версальсько-Вашингтонської системи. Ліга Націй в умовах наростання воєнної небезпеки. Нарощування озброєнь. Консолідація сил агресії. Вісь «Берлін–Рим–Токіо». Позиція провідних держав щодо громадянської війни в Іспанії. Початок війни Японії проти Китаю. Політика «умиротворення» агресора. Задоволення територіальних претензій Німеччини: «аншлюс» Австрії та Мюнхенська угода. Антикомінтернівський пакт. Політика СРСР. «Українське питання» і «українська карта» напередодні Другої світової війни. Підпільна діяльність Організації українських націоналістів (ОУН).	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «інтегральний націоналізм», «Карпатська Січ», «пацифікація», «атентат», «русини», «український націоналістичний рух»; «ревіндикація», «аншлюс», «вісь», «Мюнхен», «політика "умиротворення"», «Судетська проблема», «арбітраж»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», моделей Фрейера тощо.

розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГІО 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГІО 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГІО 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГІО 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГІО 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах щодо відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГІО 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження в джерелі, <i>визначає</i> мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГІО 3.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм на прикладі пропаганди СРСР, Німеччини, Італії, Японії тощо [12	Атентати. Варшавський та Львівський судові процеси. Концтабір у Березі-Картузькій. Акція «ревіндикації». Ліквідація Комуністичної партії Західної України (КПЗУ). Проголошення автономії Підкарпатської Русі у складі Чехо-Словаччини. Перший Віденський арбітраж. Вибори до сейму. Карпатська Січ. Участь ОУН у розбудові держави. Проголошення незалежності Карпатської України. Угорська агресія та опір їй. Красне поле. Економічне, політичне та воєнне співробітництво між радянським і нацистським режимами в 1939–1941 рр. Підготовка СРСР до воєнного вторгнення в Європу. Місце України в радянських воєнних планах. Збройні конфлікти СРСР та Японії на Далекому Сході (Хасан, Халхін-Гол). Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Радянсько-німецький пакт про ненапад («пакт Молотова–Ріббентропа») та його наслідки для світу.	<i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (Є. Коновалець, С. Бандера) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію України: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі TED тощо. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт), які пояснюють причини, сутність і прояви українського національного руху; передумови формування та змісту теорії «інтегрального націоналізму»; причини, сутність і наслідки процесів політичних, соціально-економічних та культурних процесів зазначеного періоду, причин і наслідків провалу проекту системи колективної безпеки (Східного пакту), англо-франко-радянських переговорів у Москві. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу політики «умиротворення». <i>Порівняння</i> особливостей суспільно-політичного життя українців у складі Польщі, Румунії та Чехословаччини за самостійно визначеними критеріями. <i>Підготовка</i> презентацій про причини кризи Версальсько-Вашингтонської системи; основні досягнення та невдачі Ліги Націй; створення осі «Берлін–Рим–Токіо»: основні етапи та угоди. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Наслідки політики "невтручання" провідних держав у громадянську війну в Іспанії», «Наслідки аншлюсу
---	--	--

ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • визначає ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • реконструює історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • порівнює історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • оцінює проблеми історичних досліджень [12 ГЮ 4.1.3-1 П]; • формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • оцінює історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • доводить негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • визначає зв'язок між дотриманням		Австрії та Мюнхенської угоди для Чехословаччини та Європи» тощо. <i>Аналіз</i> різних точок зору істориків на діяльність ОУН та її ідеологію. <i>Складання</i> переліку запитань історика, що досліджує інтегральний націоналізм. <i>Порівняння</i> з визначенням спільного й відмінного: ідеологічних основ режимів у Німеччині, Італії та Японії; мотивів СРСР і Німеччини при укладенні пакту про ненапад; зовнішньополітичних цілей СРСР та західних держав напередодні Другої світової війни, цілей Великої Британії, Франції та СРСР на переговорах 1939 р.; причин Першої та Другої світових воєн тощо. <i>Аналіз</i> пропагандистських плакатів різних країн щодо цілей та методів пропаганди. <i>Прогнозування</i> впливу на суспільну думку. <i>Підбирання</i> та <i>аналіз</i> художніх фільмів, що відображають цей історичний період. <i>Створення</i> підкасту: «Ліга Націй: уроки історії», «Чи можна було уникнути Другої світової війни?», «Хто несе головну відповідальність за розв'язання Другої світової війни?», «Якби Другої світової війни не сталося: альтернативний розвиток ХХ ст.». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Інтегральний націоналізм: за і проти», «Якби я був / була лідером Карпатської України, які заходи вжив / вжила для зміцнення її становища?», «Вплив науково-технічного прогресу на розвиток військової техніки в міжвоєнний період», «Роль міжнародних бригад у громадянській війні в Іспанії», «Основні етапи та наслідки японсько-китайської війни», «Вплив радянських поставок на військову міць Німеччини в 1939—1941 рр.» тощо. <i>Створення</i> колажу: «Парадокси історії: співпраця ідеологічних ворогів напередодні війни», «Фотографії
--	--	---

прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГІО 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГІО 6.1.1-3 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГІО 6.2.1-1 П]; • <i>арґументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГІО 6.2.1-2 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та <i>прогнозує</i> напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГІО 6.3.1-3 П].		та документи, що ілюструють епоху». <i>Створення</i> буктрейлера щодо презентації книги про передумови Другої світової війни. <i>Підготовка</i> журналістського репортажу, який висвітлює події японсько-китайської війни або інших подій. <i>Написання</i> оповідання про долю уявного представника Польщі або країн Балтії, які стали жертвами пакту; про життя пересічної людини в умовах зростаючої напруженості. <i>Підготовка</i> аналітичної довідки з оцінкою готовності Червоної армії до війни з Німеччиною. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми: «Якими могли б бути наслідки, якби Карпатській Україні вдалося зберегти незалежність?», «Чому Ліга Націй виявилася безсилою перед японською агресією в Маньчжурії?», «Чому Версальська система не змогла забезпечити тривалий мир у Європі?», «Чому Німеччина, Італія та Японія об'єдналися в агресивний блок? Які спільні інтереси вони мали?», «Чому англо-франко-радянські переговори 1939 р. завершилися безрезультатно?». <i>Підготовка</i> аналітичної довідки щодо конфлікту інтересів між польським урядом та українським населенням під час акцій «пацифікації» та «ревіндикації»; причини, сутність та наслідки радянсько-німецьких договорів 1939 р. для України. <i>Симуляційна гра</i>: інтерв'ю з Є. Коновальцем, А. Волошином або іншою ключовою фігурою того періоду; засідання Ліги Націй з виступом на ньому представників країн, які стали жертвами агресії. <i>Проведення</i> дебатів: «Чи були методи ОУН виправданими в умовах 1930-х рр.?', «Чи була політична еміграція єдиним виходом для західних українців у 1930-х рр.?', «Чи була світова економічна
---	--	--

		криза головною причиною зростання напруженості у світі наприкінці 1930-х рр.», «Чи могла міжнародна спільнота зупинити агресію на ранніх етапах?», «Чи була японська експансія неминуchoю з огляду на внутрішні проблеми Японії та міжнародну ситуацію?». <i>Створення</i> плаката думок: «Можливі альтернативні шляхи боротьби за національні права західних українців у 1930-х рр.», «Можливі альтернативні сценарії розвитку подій на Закарпатті в 1938—1939 рр.». <i>Проведення</i> підсумкової дискусії: «Початок Другої світової війни: випадковість чи закономірність історичного розвитку?».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ III. Друга світова війна. Український вимір війни		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>здійснює</i> періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для	Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Характеристика періодів війни. Україна як один із театрів бойових дій. Напад Німеччини на Польщу та СРСР. Українці у польській армії. Реакція українства на початок війни і радянську агресію. «Дивна війна». Загарбання Німеччиною Данії та Норвегії. Розгром Нідерландів, Бельгії, Франції. Режим Віші. Повітряна війна над Англією. «Зимова війна». Загарбання СРСР держав Балтії. Агресія проти Румунії.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій під час Другої світової війни. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій Другої світової війни у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Робота з контурними картами:</i> наприклад: позначення кольором або штрихуванням територій, які були приєднані до СРСР у 1939—1940 рр., а також тих, що відійшли до Німеччини, Угорщини та

оцінювання змін, які відбулись у період наростання світової війни [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> можливі моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між деклараванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах щодо їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження в джерелі, <i>визначає</i> мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним	Приєднання Північної Буковини і Південної Бессарабії до УРСР. «Радянізація / советизація» 1939–1940 рр. Східної Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації на новоприєднаних територіях. Катинь. Суспільно-політичні настрої населення. Український національно-визвольний рух на початку війни. Розкол в ОУН. Початок війни у Північній Африці. Загарбання Югославії та Греції. Завершення формування «осі». Передумови, причини і початок німецько-радянської війни. Україна в планах Німеччини та СРСР. Мобілізація ресурсів УРСР для потреб Червоної армії. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів із території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії в 1941–1942 рр. Окупація України військами Німеччини та її союзників.	Румунії; позначення стрілками напрямків масових депортацій, зокрема кримськотатарського народу, додавання позначок, що вказують на місця їхнього нового поселення, тощо. <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять «антигітлерівська коаліція», «Велика трійка», «Голокост», «дивна війна», «другий фронт», «колабораціонізм», «ленд-ліз», «нацистський "новий порядок"», «рух Опору», «Волинська трагедія», «військовополонені», «воєнні злочини», «евакуація», «країна-агресор», «мобілізація», «остарбайтери», «похідні групи», «Праведники народів світу» «радянізація», «"чорносвітники"», «вигнання окупантів»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби із обґрунтуванням їхнього впливу на історичні процеси Другої світової війни (В. Черчіль, Д. Ейзенгауер, А.-Х. Султан, В. Герасименко, В. Порик, І. Багрянний, І. Кожедуб, К. Дерев'янка, О. Берест, О. Вітер, О. Теліга, С. Ковпак, Тарас Бульба (Боровець), С. Бандера, А. Мельник, Я. Стецько, Р. Шухевич, К. Осьмака та інші): уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-
--	--	---

минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії їм на прикладі пропаганди СРСР, Німеччини, Італії, Японії тощо [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано <i>оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>систематизує</i> джерела за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГЮ 3.3.1-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>пояснює</i> вплив трансформації соціокультурних цінностей на трактування історичної інформації [12 ГЮ 3.3.2-3 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями	Похідні групи ОУН. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Перл-Гарбор. Вступ у війну США. Утворення антигітлерівської коаліції, її значення. Ленд-ліз. Бойові дії в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Особливості німецького та японського окупаційних режимів у різних країнах світу. Нацистський «новий порядок» в Україні. Розподіл України на окупаційні зони. Людина під час війни: стратегії виживання. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Колабораціонізм. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні. Рух Опору в країнах Європи: течії та напрями. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння на Волині. Зміни в ідеології ОУН. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Радянський партизанський рух на	популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу «Зимової війни», Нюрнберзького і Токійського процесів над воєнними злочинцями. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних та політичних процесів зазначеного періоду, «Причини Другої світової війни» (із зазначенням взаємозв'язків між ними), «Структура антигітлерівської коаліції», «Взаємодія фронтів антигітлерівської коаліції», «Причини й результати Голокосту та геноциду ромів», «Депортації кримськотатарського народу», «Причини та форми колабораціонізму в Україні під час німецької окупації», «Наслідки Другої світової війни для України» тощо. <i>Виконання</i> хронологічних завдань і вправ. <i>Здійснення</i> аналізу джерел щодо українського визвольного руху з визначенням відмінностей інтерпретації. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Ключові події, що безпосередньо передували початку Другої світової війни», «Уроки "дивної війни" для сучасної оборони», «Причини катастрофічних поразок Червоної армії в 1941—1942 рр.», «Значення битви за Мідвей для війни на Тихому океані», «Наслідки політики "невтручання" США в європейські справи» тощо. <i>Визначення</i> спільного й відмінного в розвитку радянського і націоналістичного руху Опору. <i>Аналіз</i> плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів і впливу на населення. <i>Порівняння</i> з визначенням спільного та відмінного: ставлення різних верств суспільства, українських
--	---	---

[12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів,	території України. Українці у збройних силах країн антигітлерівської коаліції і держав «осі». Битва за Атлантику. Стратегічний перелом у перебігу війни. Бойові дії в 1943—1944 рр. Висадка англо-американських військ у Нормандії. «Килимові бомбардування» Німеччини. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників із території України (1942—1944 рр.): основні операції. «Битва за Дніпро». Польові військкомати. «Чорносвитники». Відновлення тоталітарного радянського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму. Перший з'їзд народних комітетів Закарпатської України. Закарпатська Україна — створення плацдарму впливу СРСР у Центрально-Східній Європі. Антифашистські повстання. Червона армія в Центрально-Східній Європі. Українці в Червоній армії. Розгром та капітуляція нацистської Німеччини та її союзників в Європі.	політичних сил до війни, характеру Першої та Другої світових воєн; агресію СРСР проти сусідів з агресією Німеччини; прояви спротиву Югославії та Греції німецькій агресії; особливості окупаційних режимів у різних країнах (наприклад, у Західній Європі та на Сході); особливості рухів Опору в окупованій Франції та окупованій Україні тощо. <i>Аналіз</i> пропагандистських плакатів різних країн щодо цілей та методів пропаганди. <i>Прогнозування</i> впливу на суспільну думку. <i>Підбирання</i> та <i>аналіз</i> художніх фільмів, що відображають цей історичний період. <i>Створення</i> підкасту: «Доля маленьких країн у великій війні: на прикладі Данії, Норвегії, Нідерландів, Бельгії», «Чи можна виправдати колабораціонізм в умовах окупації?» та ін. <i>Моделювання</i> стратегії виживання цивільного населення під час війни на основі аналізу витягів із особистих щоденників. <i>Аналіз</i> вислову В. Черчилля: «Якою б не була війна, вона завжди починається в головах людей». Як це стосується причин Другої світової війни? <i>Написання</i> листа зі спогадами людини, яка переховувала євреїв під час Голокосту. <i>Створення</i> тематичної віртуальної фотовиставки: «Під час "Битви за Англію"», «Радянські військовополонені: свідчення про гуманітарну катастрофу», «Висадка в Нормандії: масштаб операції» тощо. <i>Написання</i> репортажу для тогочасної газети з Лондона під час «Битви за Англію» (відобразивши настрої населення). <i>Пояснення</i> різниці між «локальним конфліктом» і «світовою війною» на прикладах періоду кінця
--	--	---

геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П]; • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГЮ 6.3.2-1 П].	Атомні бомбардування Хіросіми і Нагасакі. Вступ СРСР у війну на Далекому Сході. Розгром і капітуляція Японії. Нюрнберзький і Токійський процеси над воєнними злочинцями. Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною та її союзниками. Український вимір війни: людські та матеріальні втрати. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях «Великої трійки».	1930-х рр. <i>Написання</i> короткого оповідання про переживання «килимового бомбардування» жителем одного з міст та стратегій виживання. <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Вплив технологічного прогресу на характер Другої світової війни», «"Битва за Англію"», «Битва за Атлантику», «Сталінградська і Курська битви», «Праведники народів світу», «Людина під час війни: вибір і виживання», «Мангеттенський проєкт та процес створення атомної бомби», «Ліга Націй: уроки історії». <i>Виконання</i> дослідницьких проєктів: «Трагедія Бабиного Яру з точки зору міжнародного гуманітарного права», «Жінки у війні», «Історія моєї родини в Другій світовій війні», «Образ ворога в пропаганді воюючих сторін», «Еволюція поглядів на Другу світову війну в українському суспільстві», «Друга світова в російській пропаганді: міфи та фальсифікації», «Голокост в Україні у світлі міжнародного права: кваліфікація злочину та питання відповідальності» тощо. <i>Створення</i> інфографіки: «Людські та матеріальні втрати України у Другій світовій війні», «Внесок українського народу в перемогу над нацизмом у складі антигітлерівської коаліції». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Уроки Другої світової війни для сучасної України в контексті російської агресії», «Бабин Яр як символ Голокосту в Україні: історія трагедії та її значення для національної пам'яті». «Голокост та геноцид ромів: уроки людяності та злочини без терміну давності», «Уроки Голокосту: чому ми маємо пам'ятати?», «Стратегічний перелом у ході війни: яка битва була найважливішою і чому?»,
---	--	--

		«Спадщина Другої світової війни: як вона сформувала сучасний світ?». <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «Програма ленд-лізу: акт благодійності чи прагматичний крок?», «Завершення війни в Європі: основні етапи», «Довгострокові наслідки атомних бомбардувань для Японії та світу». <i>Створення</i> колажу: «Парадокси історії: співпраця ідеологічних ворогів напередодні війни», «Фотографії та документи, що ілюструють епоху». <i>Створення</i> буктрейлера щодо презентації книги про результати Другої світової війни. Написання короткого виступу від імені представника Литви / Латвії / Естонії, який звертається до Ліги Націй з приводу окупації. <i>Розробка</i> власної періодизації війни з обґрунтуванням критеріїв. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Яка роль ідеологій (нацизму, фашизму, мілітаризму) у розв'язанні Другої світової війни?», «Чому Велика Британія зуміла вистояти наодинці в 1940—1941 рр.?», «Чому міжнародна спільнота не змогла ефективно відреагувати на радянську агресію проти Фінляндії, Балтійських держав?», «Чому польські та українські історики по-різному трактують Волинську трагедію?», «У чому полягав вплив Другої світової війни на розвиток української культури та мистецтва?», «Мотивація вчинків українських Праведників народів світу: що спонукало їх до героїзму?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи була "Зимова війна" проявом радянського імперіалізму?», «Чи є уроки історії про передумови Другої світової війни актуальними сьогодні?», «Чи могли союзники
--	--	--

		відкрити другий фронт раніше?», «Чи були приєднання Балтійських держав та Бессарабії до СРСР актом "звільнення" чи "окупації"?», «Чи була антигітлерівська коаліція союзом рівноправних партнерів?», «Чи була Червона армія "визволительською" чи "окупантом" для народів Центрально-Східної Європи?», «Чи було застосування атомної бомби проти Японії виправданим?», «Чи могла міжнародна спільнота зупинити агресію на ранніх етапах?», «Чи була японська експансія неминуchoю з огляду на внутрішні проблеми Японії та міжнародну ситуацію?», «Чи можна було уникнути Другої світової війни?», «Хто несе головну відповідальність за розв'язання Другої світової війни?», «Якби Другої світової війни не сталося: альтернативний розвиток XX ст.», «Колабораціонізм в Україні: зрада національних інтересів чи вимушений вибір в умовах окупації?». <i>Симуляційна гра:</i> засідання Ліги Націй з виступом на ньому представників країн, які стали жертвами агресії. <i>Виконання</i> творчого завдання: написання короткого опису життя солдата в Північній Африці, акцентуючи увагу на кліматичних умовах; написання діалогу між двома мешканцями європейського міста, які обговорюють прихід радянських військ; написання звернення від імені японського імператора Хірохіто до нації після атомних бомбардувань. <i>Створення</i> «випуску газети» часів війни, відобразивши ключові події та настрої.
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		

Розділ IV. Україна і творення повоєнного світу. «Холодна війна»		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>здійснює</i> періодизацію історичних процесів на основі альтернативних критеріїв [12 ГЮ 1.3.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-	Характеристика Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Організація Об'єднаних Націй, Україна – співзасновниця ООН. Мирні договори із союзниками Німеччини. Зміни кордонів. Репарації. Депортації. Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці. Депортація за «обміном населення» між УРСР і Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Причини переходу від співробітництва до конфронтації. Початок деколонізації. Вплив на процес СРСР і США. Початок «холодної війни». Формування ключових регіональних конфліктів другої половини ХХ ст. Включення Центрально-Східної Європи до сфери впливу СРСР. Утвердження комуністичних прорадянських режимів. Створення Ради економічної взаємодопомоги (ЄС). Конфлікт Тіто—Сталін. Поділ Німеччини. Організація Північноатлантичного договору (Північноатлантичний альянс, НАТО)	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку/аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій часів «холодної війни». <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій «холодної війни» у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «державний антисемітизм», «ждановщина», «лисенківщина», «операція "Вісла"», «операція "Захід"», «спецпоселення», «біполярний (двополюсний) світ», «маккартизм», «доктрина», «конфронтація», «соціалістичний табір», «холодна війна», «відбудова»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби із обґрунтуванням їхнього впливу на історичні процеси:

географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>досліджує</i> моделі відбудови суспільства і економіки після катастроф, воєн, епідемій, геноцидів, депопуляцій [12 ГЮ 2.2.1-4 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження в джерелі, <i>визначає</i> мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано <i>оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу	та Організація Варшавського договору (ОВД): закріплення біполярності світу. Комуністична експансія. Перемога комуністів у громадянській війні в Китаї. Проголошення Китайської Народної Республіки (КНР). Корейська війна 1950–1953 рр. Повоєнна розруха. Відбудова Європи. Бреттон-Вудська фінансова система. «План Маршалла». УРСР. Відбудова: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудових таборів). Масовий голод 1946–1947 рр. Посилення проявів «культу особи» Й. Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів». «Радянізація / советизація» західних областей УРСР. Спроба ліквідації Української греко-католицької церкви. Вибори 1946—1947 рр. «Велика блокада». Операція «Захід». Національно-визвольний рух	уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу деколонізації. <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних та політичних процесів зазначеного періоду, наприклад: «Ялтинсько-Потсдамська система», «Соціалістичний табір: внутрішня структура та залежність від СРСР», «Етапи розрядки та обмеження ядерних озброєнь» тощо. <i>Здійснення</i> аналізу джерел щодо «радянзації / советизації» західних областей УРСР; національно-визвольного руху в 1944–1950-х рр. на території України; ідеологічних інтерпретацій перемоги над нацизмом тощо з підготовкою інфографіки, аналітичних звітів, узагальнюючих таблиць тощо; визначенням відмінностей інтерпретації. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Які внутрішні чинники в СРСР та США сприяли загостренню відносин?», «Які інструменти СРСР використовував для встановлення контролю над країнами Центрально-Східної Європи?», «Якими були наслідки радянського вторгнення в Афганістан для СРСР та для регіону?». <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали. <i>Порівняння</i> з визначенням спільного та відмінного: принципів Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської систем; причин і наслідків громадянської війни в Китаї та Корейської війни. <i>Аналіз</i> пропагандистських плакатів різних країн щодо цілей та методів пропаганди. <i>Прогнозування</i> впливу на суспільну думку. <i>Підбирання</i> та <i>аналіз</i> художніх фільмів, що
---	---	--

інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-	у 1944–1950-х рр. на території України. Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни в суспільній свідомості.	відображають цей історичний період. <i>Створення</i> інфографіки, що показує структуру ООН та її основні органи. <i>Створення</i> тематичної віртуальної виставки артефактів: «Роль жінок у повоєнній відбудові України», «Обличчя відбудови». <i>Сторітелінг</i>: написання листа від імені українського селянина / робітника / представника інтелігенції про життя й побут у повоєнній Україні тощо. <i>Розроблення</i> буклету для «залучення інвестицій» до повоєнної України, підкреслюючи її потенціал та досягнення. <i>Створення</i> підкасту: «Початок «холодної війни»: основні події та доктрини», «Чи була Карибська криза найнебезпечнішим моментом "холодної війни"?» та ін. <i>Моделювання</i> стратегії виживання цивільного населення під час регіональних воєн. <i>Створення</i> віртуальної фотовиставки: «Обличчя "холодної війни"», «Берлінська криза», «Карибська криза» з поясненням вибору експонатів. <i>Аналіз</i> джерел: ознайомлення з промовами В. Черчилля у Фултоні та Р. Рейгана про СРСР як «імперію зла». Чи можна стверджувати, що промова В. Черчилля запустила «холодну війну»? Риторика Р. Рейгана щодо «імперії зла» прискорила розпад СРСР? <i>Створення</i> записів в особистому щоденнику людиною, яка живе під час Берлінської кризи 1961 р. <i>Написання</i> статті для онлайн-видання за темою «Як СРСР і США впливали на процес деколонізації та долю новостворених держав?». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Роль радянських військових радників у Корейській війні»,
---	---	---

1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та <i>прогнозує</i> напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П] • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П] • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГЮ 6.3.2-1 П].		«"Розрядка" та її основні досягнення», «Вплив Другої світової війни та регіональних конфліктів другої половини ХХ ст. на розвиток МГП», «Біполярний світ: порівняльний аналіз НАТО та Організації Варшавського договору», «Протистояння розвідок: невидимий фронт "холодної війни"» тощо. <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «Історія Берлінської стіни», «Китай та Корея: гарячі точки "холодної війни"», «Карибська криза 1962 р.: світ на межі ядерної війни» та ін. <i>Створення</i> колажу: «Холодна війна»: гарячі точки на карті світу». <i>Створення</i> короткого опису життя людини в колишній колонії після здобуття незалежності. <i>Створення</i> пропагандистського плакату НАТО або ОВД з подальшим обговоренням у класі. <i>Написання</i> есе-роздуму: «Репарації та депортації після Другої світової війни: необхідне зло чи несправедливість?», «Від Ялти до "залізної завіси": чи був поділ Європи неминучим після Другої світової війни?», «Ленд-ліз та "план Маршалла": економічна допомога чи інструменти геополітичного впливу?», «Доля переміщених осіб з України: між поверненням на Батьківщину та пошуком нового життя», «Операція "Захід": депортація як метод боротьби з національним опором», «Національно-визвольний рух в Україні у 1944–1950-х рр.: героїчна боротьба без шансів на успіх?», «Українська культура повоєнної доби: між ідеологічним тиском та творчими пошуками» тощо. <i>Створення</i> буктрейлера щодо презентації книги «Гонка озброєнь та космічні перегони: Змагання наддержав». <i>Розробка</i> власної періодизації «холодної війни» з
--	--	--

		обґрунтуванням критеріїв. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Чому виникла необхідність у створенні ООН, якщо існувала Ліга Націй? Які уроки були враховані?», «Деколонізація: чи принесла вона справжню свободу країнам "третього світу"?», «Чи існують елементи "холодної війни" у сучасних міжнародних відносинах?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи був "план Маршалла" актом економічної допомоги чи інструментом політичного впливу?», «Чи була Ялтинсько-Потсдамська система гарантом миру чи зародком майбутніх конфліктів?», «Чи було рішення про постійних членів Ради Безпеки ООН із правом вето справедливим?», «Чи можна було уникнути "холодної війни"?», «Чи можна вважати повоєнну відбудову України успішним проєктом? Які критерії успіху ви б використали?», «Чи були територіальні обміни УРСР із сусідніми державами в повоєнний період справедливими та взаємовигідними?», «Якою мірою ентузіазм та самовіддана праця були головним рушієм відбудови, а якою – адміністративним тиском та ідеологічною пропагандою?», «Чи була боротьба з "космополітизмом" в Україні проявом антисемітизму?». <i>Рольова гра:</i> уявіть себе представником Польщі / Чехословаччини на Потсдамській конференції. Які ваші вимоги та побоювання щодо післявоєнних кордонів? <i>Створення</i> «випуску газети» часів «холодної війни» з новинами про події та пропагандою.
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		

Розділ V. Україна та світ у 1960—1970-ті рр.		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись у зазначений період [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>досліджує</i> моделі відбудови	Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства. Економічний розвиток країн Заходу та СРСР у другій половині ХХ ст. Науково-технічна революція (НТР). Освоєння космосу. Транснаціональні корпорації (ТНК). Зростання ролі професійних фахівців і техніків. Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг. Зміни в повсякденному житті. Інтеграційні процеси в Європі. СЕС. Хрущовські «надпрограми» і зміни в управлінні. Початок формування залежності економіки СРСР від експорту енергоносіїв. Місце і роль УРСР в СРСР. Соціальний розвиток країн Заходу в другій половині ХХ ст. Політика зменшення соціальної нерівності. Феміністський рух. Шведська соціальна модель. Радянська соціальна модель. Зміцнення демократії на Заході після Другої світової війни: розширення прав людини. Тенденції повоєнного розвитку партійних систем. Повстання у таборах ГУЛАГу / ГУТАБу, роль українців. Хрущовська	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «відлига», «воєнно-промисловий комплекс», «десталінізація», «децентралізація управління», «дисидент», «лібералізація», «раднаргосп», «реабілітація», «"шістдесятники"», «науково-технічна революція», «неоконсерватизм», «неолібералізм», «рейганоміка», «соціальне ринкове господарство», «тетчеризм»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейєра тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (наприклад: Дж. Кеннеді, К. Аденауер, М. Тетчер,

суспільства і економіки після катастроф, воєн, епідемій, геноцидів, депопуляцій [12 ГЮ 2.2.1-4 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано <i>оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>обирає</i> тему дослідження, <i>формулює</i>	«відлига». Засудження «культу особи» Й. Сталіна. Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Реабілітація незаконно засуджених. Передання Кримської області до складу УРСР. Становище кримськотатарського народу в місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину. Антирадянські виступи і революції 1950-х рр. «Празька весна». «Доктрина Брежнєва». Кульмінація «холодної війни». Берлінська 1961 р. та Карибська 1962 р. кризи. Війна у В'єтнамі. «Розрядка» та її зрив. Обмеження ядерних озброєнь. Антивоєнний рух у США та Західній Європі. Рухи за громадянські права. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр. Рух хіппі. Хвиля тероризму в Європі. Прояви етнонаціоналізму (проблеми Квебека, Ольстеру, «баскське питання»). Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин. Падіння авторитарних режимів у Греції, Португалії та Іспанії в 1970-х рр. Утвердження принципів громадянського суспільства.	М. Л. Кінг, Р. Рейган, Ф. Міттеран, Ш. де Голль, А. Горська, І. Світличний, Л. Лук'яненко, Я. Стецько, В. Стус та інші) із обґрунтуванням їхнього впливу на історичні процеси: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу «рейганоміки», «тетчеризму». <i>Здійснення</i> аналізу промови М. Хрущова на XX з'їзді КПРС; листа українських в'язнів до ООН тощо. <i>Виконання</i> творчих завдань: «Створення альтернативної версії розвитку подій: що б сталося, якби СРСР не вдерся в Угорщину в 1956 р. або в Чехословаччину в 1968 р.?». <i>Створення</i> «інформаційної бульбашки» типових радянських громадян, які отримують інформацію про події в Угорщині 1956 р. лише з офіційних радянських ЗМІ. <i>Проведення</i> підсумкової дискусії: «Чому соціалістичний експеримент у Центрально-Східній Європі був приречений на провал?». <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних і політичних процесів зазначеного періоду, наприклад: «Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства», «Шведська соціальна модель», «Рухи за громадянські права та молодіжні виступи», «Інтеграційні процеси в Європі (ЄЕС)», «Криза 1970-х рр.: причини, перебіг та наслідки для Західного світу» тощо. <i>Виконання</i> усного історичного дослідження: «Повсякденне життя населення УРСР у період "відлиги": між надіями на краще та реаліями радянської системи».
--	--	--

проблемне завдання і визначає стратегію його виконання [12 ГЮ 4.3.2-1 П]; • <i>формулює</i> гіпотезу дослідження і <i>добирає</i> джерела інформації [12 ГЮ 4.3.2-2 П]; • <i>узагальнює</i> результати, <i>формулює</i> висновки і <i>представляє</i> результати дослідження [12 ГЮ 4.3.2-3 П]; • <i>обстоює</i> думку про те, що права людини повинні визначати положення законів та інших нормативно-правових актів [12 ГЮ 5.2.1-1 П]; • <i>моделює</i> ситуації порушення прав і гідності людини та <i>пропонує</i> доцільні національні та міжнародні механізми їхнього захисту і відновлення [12 ГЮ 5.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГЮ 5.2.2-2 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П];	«Шістдесятництво» в УРСР. Видатні постаті. Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи. Продовження політики русифікації / зросійщення України. Антирелігійні кампанії в СРСР. Суспільно-політичні настрої населення. Посилення репресій проти української інтелігенції. Каральна медицина. Дисидентський рух в країнах «соціалістичного табору». Українська гельсінська група (УГГ). Зміни в системі влади. Неосталінізм. Політико-ідеологічна криза. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Утвердження США як провідної держави «вільного світу». Маккартизм. «Нові рубежі». Рух афроамериканців США за громадянські права. Антивоєнний рух. Криза 1970-х рр. «Вотергейтський скандал». «Рейганоміка». Канада. Партійна боротьба. Акт про Конституцію 1982 р. Тенденції	<i>Порівняння</i> рівня життя міського та сільського населення УРСР у цей період. <i>Створення</i> інфографіки змін національного складу населення Криму до та після передачі Україні. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «"Вотергейтський скандал": ключові наслідки для США», «Які головні уроки з боротьби з тероризмом, мафією та корупцією в Італії можуть бути корисними для сучасної України?» тощо. <i>Розробка</i> слогана та реклами, що символізує ідеї «Нових рубежів» Джона Кеннеді. <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали. <i>Створення</i> порівняльної таблиці «Індустріальне суспільство vs. Постіндустріальне суспільство», «Німецьке та італійське економічні дива», «Угорська революція 1956 р. та "Празька весна" 1968 р.» за самостійно обраними критеріями. <i>Створення</i> допису в особистому щоденнику, який міг би зробити учасник XX з'їзду КПРС після доповіді М. Хрущова «Про "культ особи" і його наслідки» з подальшим обговоренням. <i>Створення</i> тематичної віртуальної виставки артефактів «ГУЛАГ / ГУТАБ очима українців: історії виживання та спротиву». <i>Виконання</i> дослідницького проєкту «Продуктовий кошик» (перелік основних продуктів харчування та оцінка зміни в їхній доступності для населення в період десталінізації), «Вплив "відлиги" та "застою" на розвиток кінематографа, музики, літератури в СРСР». <i>Аналіз</i> пропагандистських плакатів різних країн щодо цілей та методів пропаганди. <i>Прогнозування</i> впливу на суспільну думку.
--	--	--

• <i>характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами</i> [12 ГІО 6.2.1-1 П] • <i>характеризує стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін</i> [12 ГІО 6.3.1-2 П] • <i>застосовує історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів</i> [12 ГІО 6.3.1-3 П].	економічного розвитку. Зовнішньополітичний курс. Велика Британія в 1945—1979 рр. «Хвора людина Європи». Руйнування колоніальної імперії. «Тетчеризм». Війна з Аргентиною. Франція. Четверта республіка. Руйнування колоніальної імперії. Голлізм. Становлення П'ятої республіки. Розв'язання Алжирської проблеми. «Червоний травень» 1968 р. Будівництво «нового суспільства». Німецьке «економічне диво». Соціальне ринкове господарство. Криза 1970-х рр. та її подолання. «Нова східна політика». Італія. Перша республіка. «Економічне диво». Політична нестабільність. Боротьба з тероризмом, мафією та корупцією. Наростання системної кризи в СРСР. Уповільнення темпів зростання промисловості. Хронічний дефіцит. Життєвий рівень населення. Повсякденне життя міста і села. Етносоціальні зміни в УРСР. Особливості розвитку культури. Рок-рух. Українська популярна музика. Українське поетичне кіно. Український	<i>Підбирання та аналіз художніх фільмів, що відображають зазначений історичний період.</i> <i>Створення підкасту: «Молодіжний бунт 1960-х: хіппі, рок-н-рол та зміна цінностей», «Прояви етнопатеріалізму: голос меншин у прагненні до самовизначення (Квебек, Ольстер, баски)», «Криза 1970-х: як нафтовий шок змінив світ і що ми можемо винести з цього уроку?».</i> <i>Створення підкасту: «Пропаганда як інструмент контролю» та ін.</i> <i>Створення колажу «Фемінізм: змінюючи жіночий світ».</i> <i>Створення віртуальної фотовиставки: «"Залізна леді": доба Маргарет Тетчер у фотографіях», «Права людини: універсальні істини в об'єктиві», «Жінки, що змінили світ».</i> <i>Аналіз джерел: Загальна декларація прав людини (1948 р.), міжнародні пакти про права людини (1966 р.) із надання відповіді на запитання: «Чи дійсно права людини, закріплені в Декларації, є універсальними для всіх культур, релігій та суспільств, чи існують "культурні винятки", що дозволяють відступати від них?».</i> <i>Аналіз промови М. Л. Кінга «Я маю мрію» з виконанням завдання: «Чому саме ця промова стала такою знаковою для руху за громадянські права у США і для світової історії та який вплив вона мала на подальший розвиток подій?».</i> <i>Написання статті для онлайн-видання за темою «Як СРСР та США впливали на процес деколонізації та долю новостворених держав?».</i> <i>Розробка освітніх проєктів, наприклад: «Людський капітал: зростання ролі професійних фахівців і техніків», «"Залізна леді", яка змінила долю держави»</i>
--	---	--

	спорт.	тощо. <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «Падіння авторитарних режимів у Греції, Португалії та Іспанії у 1970-х рр. як приклад утвердження принципів громадянського суспільства», «Війна за острови на "краю світу": причини і наслідки». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Чи є політика зменшення соціальної нерівності утопією, чи реальною метою для сучасного суспільства?», «Вплив антивоєнного руху на зовнішню політику США у XX ст.», «Чи була політика "тетчеризму" безумовною перемогою для Великої Британії?». «"Шістдесятництво" в Україні: бунт духу в задушливій атмосфері» тощо. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми, наприклад: «Які елементи шведської соціальної моделі могли б бути застосовані в Україні? Які труднощі можуть виникнути при їх імплементації?», «Яким чином молодіжні виступи кінця 1960-х рр. та рух хіппі вплинули на подальший розвиток демократичних процесів у Західних країнах?», «Чому, маючи всю повноту влади, М. Хрущов проводив десталінізацію непослідовно та з ідеологічними обмеженнями?», «Чи можна вважати XX з'їзд КПРС поворотним моментом в історії СРСР та УРСР, незважаючи на обмеженість десталінізації?», «Чи були "надпрограми" М. Хрущова економічно обґрунтованими та ефективними? Якими були їхні позитивні та негативні наслідки для сільського господарства УРСР?», «Якими були справжні причини передання Кримської області до складу УРСР? Чи були враховані інтереси населення півострова?», «Чому спроби опозиційної діяльності "шістдесятників" та перших дисидентів не набули масового характеру?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи завжди
--	--------	--

		зміцнення демократії супроводжується розширенням прав людини?», «Чи був маккартизм необхідним злом для захисту національної безпеки США, чи він був грубим порушенням прав людини?», «Повстання в таборах ГУЛАГу / ГУТАБу: відчайдушний крик приречених чи початок усвідомленого опору системі?», «Спроби "українізації" в Криму в післявоєнний період були щирим наміром чи формальною кампанією?». <i>Рольова гра:</i> уявіть себе представником організації, яка бореться за права конфесійних, мовних або сексуальних меншин. Підготуйте промову, у якій ви викладете основні вимоги та аргументи. <i>Симуляційна гра:</i> «Підпільна листівка (створення макету підпільної листівки з антирежимним змістом), «Маніфест "шістдесятників"» (формулювання ідей та прагнень "шістдесятників" у формі маніфесту). Виконання творчого завдання: «Якби не відбувся "Вотергейтський скандал", якою б була історія США?».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ VI. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку		
Учень / учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12	Японія. Американська окупаційна політика. «Лінія Доджа». Підписання мирного договору. Повоєнне реформування держави. Джерела та наслідки «економічного дива». Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети. Китай. «Великий стрибок» та його наслідки. Культ особи Мао Цзедуна. «Культурна революція».	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними

ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін, які відбулись у зазначений період [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>досліджує</i> моделі відбудови суспільства та економіки після катастроф, воєн, епідемій, геноцидів, депопуляцій [12 ГЮ 2.2.1-4 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • обґрунтовано <i>оцінює</i> історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість	Започаткування трансформаційних процесів у Китаї. Політика реформ. Трагедія на площі Тяньаньмень. Зовнішньополітичний курс Китаю. Тайвань. Особливості розвитку. Утворення Індійської республіки та Пакистану. Конфесійне протистояння в регіоні. Індійсько-пакистанські війни. Індійський національний конгрес (ІНК) при владі. Роль Індії в регіоні. Утворення держави Ізраїль. Арабо-ізраїльські війни. Палестинська проблема. Трагедія Лівану. «Близькосхідна проблема» та спроби її врегулювання. «Біла» та ісламська революції в Ірані. Ірано-іракська війна. Її наслідки. Південна Корея: «диво на річці Хан». Деколонізація Африки. Міжетнічні конфлікти, геноциди. Неоколоніалізм. Боротьба за вплив між Заходом і СРСР. Латинська Америка: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону. Революція на Кубі. Партизанські рухи і воєнні режими.	вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «деколонізація», «ісламська революція», «рік Африки»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринки слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (наприклад: Г. Меір, І. Ганді, Мао Цзедун, Ф. Кастро, Хірохіто) із обґрунтуванням їхнього впливу на історичні процеси: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу: «Ісламська революція в Ірані», «деколонізація Африки». <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт) політичних і соціально-економічних процесів зазначеного періоду, наприклад: «Японське економічне диво: передумови, етапи, результати», «Близькосхідна проблема» <i>Виконання</i> хронологічних вправ і завдань. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Які альтернативні шляхи розвитку міг обрати Китай у 1950-х рр., щоб уникнути трагедії "Великого стрибка" та "культурної революції"?», «Чи могла Кубинська революція піти
--	---	--

джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>обирає</i> тему дослідження, формулює проблемне завдання і визначає стратегію його виконання [12 ГЮ 4.3.2-1 П]; • <i>формулює</i> гіпотезу дослідження і <i>добирає</i> джерела інформації [12 ГЮ 4.3.2-2 П]; • <i>узагальнює</i> результати, <i>формулює</i> висновки і <i>представляє</i> результати дослідження [12 ГЮ 4.3.2-3 П]; • <i>обстоює</i> думку про те, що права людини повинні визначати положення законів та інших		іншим шляхом? Які були критичні моменти, де рішення могли змінити її вектор?». <i>Заповнення</i> Т-таблиці «Позитивні та негативні довгострокові уроки соціалістичного експерименту на Кубі». <i>Аналіз</i> політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали. <i>Створення</i> порівняльної таблиці, наприклад: «Моделі повоєнного відновлення Японії та Китаю», «Повоєнне реформування державного апарату в Японії та Німеччині», «Регіональні конфлікти: арабо-ізраїльські війни та індо-пакистанські війни». <i>Аналіз</i> прикладів пропаганди «Великого стрибка» та «культурної революції»; виправдання дій уряду після Тяньаньмень. <i>Створення</i> підкасту: «Єрусалим: камінь спотикання». <i>Створення</i> фотовиставки: «Іранські жінки до та після ісламської революції». <i>Створення</i> щоденника іранської жінки, що шукає свій шлях; щоденника єврея-репатріанта із СРСР до Ізраїлю. <i>Розробка</i> дослідницьких проєктів, наприклад: «Життя на лінії розмежування: вплив Кашмірського конфлікту на повсякденність місцевих мешканців», «Близький Схід: пошук ідентичності та миру в регіоні конфліктів», «Портрет партизанського руху в Латинській Америці: від витоків до наслідків», «Тайванська проблема та її потенційні глобальні наслідки». <i>Створення</i> відеоролику у стилі ТікТок, що пояснює складну історичну подію. <i>Написання</i> есе-роздуму: «Чому Ліван став "трагедією Близького Сходу"?», «Чи є досвід "азійських тигрів" (наприклад Південної Кореї) універсальним рецептом
---	--	--

нормативно-правових актів [12 ГЮ 5.2.1-1 П]; • <i>моделює</i> ситуації порушення прав і гідності людини та <i>пропонує</i> доцільні національні та міжнародні механізми їх захисту і відновлення [12 ГЮ 5.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГЮ 5.2.2-2 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П] • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П].		економічного дива?», «Яку ціну заплатила людина за ідеологічні експерименти Мао Цзедуна?». <i>Підготовка</i> аналітичного звіту щодо ідеологічних та управлінських помилок «Великого стрибка» Китаю. <i>Створення</i> журналістського репортажу про події Шестиденної війни, або війни «Судного дня». Створення альтернативного розвитку подій: «Як можна було уникнути трагедії на площі Тяньаньмень?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи був поділ Індії неминучим?», «Чи можна повторити успіх "азійських тигрів" в інших країнах?», «Чи деколонізація Африки принесла більше проблем, ніж рішень?», «Чи було створення держави Ізраїль актом історичної справедливості?», «Які елементи "економічного дива" Японії, на вашу думку, є унікальними для цієї країни, а які могли б бути адаптовані іншими державами?». <i>Симуляційна гра</i>: переговори між представниками КНР та Тайваню за участі представників ООН. <i>Опрацювання</i> кейсів щодо порушення прав людини в умовах «культурної революції», конфесійного протистояння, при існуванні під постійною загрозою з боку наркомафії або повстанського руху тощо з подальшою дискусією: «Як можна забезпечити права людини, коли держава слабка або корумпована?», «Чи виправдані революційні методи боротьби за права людини, якщо вони призводять до насильства?».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Узагальнення за рік		

12 КЛАС

Очікувані результати навчання	Зміст навчального предмета / інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності, орієнтовні приклади
Назва змістової лінії, розділу, теми / тематики		
ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП		
Учень/учениця: - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - формує і характеризує джерельну базу теми / проекту [12 ГЮ 3.1.1-2 П]; - формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; - характеризує зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]	Україна і світ на сучасному етапі розвитку: основні тенденції розвитку. Однополярний чи багатополарний світ? Глобальні проблеми. Україна на шляху до повернення в Європу.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Фронтальне / групове обговорення</i> періодизації Новітньої історії, завдань курсу Новітньої історії. <i>Створення</i> ментальної карти щодо тенденцій політичного, соціально-економічного та культурного розвитку у світі наприкінці ХХ – першої чверті ХХІ ст. <i>Групова робота з опрацювання</i> навчальних кейсів щодо джерельної бази дослідження Новітньої історії. <i>Формулювання та обґрунтування</i> власного судження щодо взаємозв'язку між історією України та всесвітньою історією; між глобальними, державними і місцевими проблемами.
Розділ І. Завершення «холодної війни». Розпад СРСР та його наслідки. Відновлення державної незалежності України		
Учень/учениця: - пояснює особливості сприйняття перебігу, цінності часу різними спільнотами в різні історичні періоди [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; - виявляє пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; - обґрунтовує нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; - застосовує поняття «прогрес» для	Останні спалахи «холодної війни». Розміщення радянських і американських ракет середньої дальності в Європі. Нарощування озброєнь. Українці у війні в Афганістані та інших зовнішньополітичних авантюрах СРСР. Регіональні конфлікти. Передумови розпаду СРСР та «соціалістичного табору». Початок реалізації політики «перебудови» в СРСР та особливості її впровадження в УРСР.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань

оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище України та інших держав у минулому і тепер [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів України [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • виявляє стереотипні судження у джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П];	Антиалкогольна кампанія. Екологічні проблеми. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання наслідків. Вплив на суспільну свідомість. Політика «гласності». Політизація суспільства. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Фестиваль «Червона рута». Народний рух України за перебудову. Релігійне відродження. Відновлення діяльності УГКЦ та УАПЦ. Виявлення української національної ідентичності, посилення антиімперських настроїв. Масові страйки шахтарів. Конституційна реформа в СРСР. Перші альтернативні вибори (1990 р.). Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Декларація про державний суверенітет України. «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України. Початок повернення кримськотатарського народу на батьківщину. Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби	до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «багатопартійність», «державна незалежність», «інфляція», «мітингова демократія», «неформальні організації», «опозиція», «плюралізм», «політика гласності», «політика "перебудови"», «прискорення», «суверенітет», «оксамитова революція», «ядерний паритет», «"розрядка"», «гласність», «"перебудова"», «"прискорення"», «пострадянський простір», «сепаратизм», «Конституційна криза», «дефолт», «геноцид», «Дейтонські угоди», «миротворчі сили»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринки слів», сенканів, моделей Фрейзера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів політичних діячів цієї доби (В. Чорновіл, І. Юхновський, Л. Лук'яненко, Л. Кравчук, М. Горбачов, В. Гавел, Л. Валенса, Г. Коль та інші) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію України: уявне інтерв'ю з культурним / історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу: «"Перебудова"», «"оксамитові революції"». <i>Здійснення</i> аналізу джерел щодо політики «перебудови» та «гласності»; реакції влади на Чорнобильську катастрофу, масові страйки шахтарів тощо з визначенням відмінностей інтерпретації.
---	---	---

• визначає способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої на прикладі відновлення замовчуваних сторінок історії України [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • обґрунтовано оцінює історичну і суспільно значущу інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • характеризує засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • пояснює вплив трансформації соціокультурних цінностей на трактування історичної інформації [12 ГЮ 3.3.2-3 П]; • реконструює історичну ситуацію (період, явище, процес) на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • порівнює історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • оцінює проблеми історичних досліджень [12 ГЮ 4.1.3-1 П]; • формулює судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • оцінює історичні процеси за запропонованими / обраними	союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР. Створення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР) у складі УРСР. «Оксамитові революції» у країнах Центрально-Східної Європи. Об'єднання Німеччини. Припинення існування РЕВ та ОВД. Війна в Перській затоці 1990-1991 рр. Розпад Югославії. Трансформація НАТО. Ядерне роззброєння, обмеження звичайних озброєнь у Європі. Трансформаційні процеси в радянській сфері впливу. Падіння прорадянських режимів у країнах Африки, Азії та Латинської Америки. Промова президента США Дж. Буша у Верховній Раді України («котлета по-київськи»). Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. Акт проголошення незалежності України. Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук. Роль України в розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України. Вихід зі складу СРСР держав Балтії. Збройні конфлікти на теренах колишнього СРСР. Пострадянські	Складання структурно-логічних схем (ментальних карт), які пояснюють причини, сутність та наслідки процесів політичних, соціально-економічних і культурних процесів зазначеного періоду. Аналіз плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів і впливу на населення. Створення колажу: «Падіння Берлінської стіни», «Розпад імперії». Порівняння результатів виборів 1990 р. в різних регіонах і типах місцевості України; результатів Всеукраїнського референдуму і виборів Президента України 1 грудня 1991 р. та визначення особливостей в розрізі областей. Проведення «мозкового штурму»: «Які регіональні конфлікти цього періоду були найбільше пов'язані з протистоянням наддержав?», «Які зовнішні чинники сприяли падінню комуністичних режимів у Центрально-Східній Європі?», «Якими були основні виклики, що постали перед новоутвореними державами на пострадянському просторі?», «Які основні виклики постали перед країнами Африки після падіння прорадянських режимів?». Заповнення Т-таблиці: «Економічні проблеми та переваги об'єднання Німеччини». Створення порівняльної таблиці, наприклад: «Причини та наслідки розпаду СРСР і Югославії», «Зовнішня політика СРСР за Л. Брежнєва та М. Горбачова», «Підходи США та СРСР до контролю над озброєнням», «Економічні реформи в Росії та Україні в 1990-х рр.» та ін. Проведення усних історичних досліджень: «Наслідки зростання рівня інфляції для соціального становища
---	--	---

самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>обстоює</i> думку про те, що права людини повинні визначати положення законів та інших нормативно-правових актів [12 ГЮ 5.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГЮ 5.2.2-2 П]; • <i>оцінює</i> переваги і недоліки демократії [12 ГЮ 6.1.1-1 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>пояснює</i> механізм і процедури виборчого процесу й пов'язані з ними ризики [12 ГЮ 6.1.2-1 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства, таких як Чорнобильська катастрофа [12 ГЮ 6.2.1-2 П];	режими в новоутворених державах. Міжнародні й міжнаціональні конфлікти на Балканах, геноцид у Сребрениці. Дейтонські угоди. Косово. Невдала спроба демократизації Росії. Конституційна криза 1993 р. Дефолт 1998 р. Політична, економічна та ідеологічна експансія Російської Федерації. Перша війна у Чечні.	населення України», «Вплив аварії на Чорнобильській АЕС на зміни суспільної свідомості, активізацію екологічного, національно-демократичного, антиімперського рухів», «Відновлення замовчуваних сторінок історії України: як це сприйняли в моїй родині». <i>Розробка</i> дослідницьких проєктів: «Екологічні, соціально-економічні та демографічні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Війни в Перській затоці», «Міжнародні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди: результати та значення», «Міжнародні організації у врегулюванні конфліктів на Балканах», «Ядерне роззброєння після "холодної війни": успіхи, невдачі та сучасні виклики», «Конфлікт у Нагірному Карабаху: історія, причини та сучасні наслідки», «Сребрениця: трагедія геноциду та відповідальність міжнародної спільноти», «Війна у Чечні: невивчені уроки світової спільноти». <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «Геополітичні наслідки розпаду СРСР для світу», «Конституційна криза 1993 р. в Росії», «Шлях Росії після розпаду СРСР: від демократії до авторитаризму?». <i>Створення</i> відеоролика у стилі ТікТок, що демонструє небезпеку ядерного протистояння. <i>Створення</i> проєкту сценарію документального фільму: «Берлінська стіна: символи роз'єднання та об'єднання». <i>Створення</i> плакату, що символізує закінчення доби «холодної війни». <i>Складання</i> переліку основних викликів для країн Центрально-Східної Європи після 1991 р. <i>Створення</i> віртуальної виставки експонатів до музею
--	---	---

• <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та <i>прогнозує</i> напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]; • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГЮ 6.3.2-1 П].		«Homo Sovietikus». <i>Створення</i> інфографіки «Ціна перебування України у складі СРСР (масштаби територіальних, людських, духовних, культурних втрат)». <i>Створення</i> підкасту «Відновлення державної незалежності України: спогади очевидців» (зі спогадами людей, які були свідками спроби державного перевороту в СРСР та брали участь у Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 р.). <i>Написання</i> есе-роздуму: «Чому Декларації про державний суверенітет не було надано статусу конституційного акта?», «Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів на Балканах», «Чи була "перебудова" М. Горбачова головною причиною закінчення "холодної війни"?», «М. Горбачов: руйнівник чи реформатор?», «Розпад СРСР: трагедія чи історична необхідність?». <i>Створення</i> журналістського репортажу, який висвітлює події «оксамитової революції» в одній із країн. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми: «У чому полягають проблеми дослідження тем історії регіональних конфліктів та геноцидів?», «У чому полягав вплив антиалкогольної кампанії та Чорнобильської катастрофи на зміни стратегії перебудови в СРСР?», «Які чинники спричинили кризу в радянській економіці? Чи була криза неминучою?», «Чи був процес розпаду СРСР як імперії та відродження національної держави України закономірним?», «У чому полягали роль і внесок політичних та громадських діячів у процес прийняття Декларації про державний суверенітет?», «Чи був розпад СРСР історично обумовленим та неминучим?», «Чи була війна в Перській затоці
--	--	---

		неминучою?», «Нарощування озброєнь: шлях до миру чи до війни?», «Чи можна було уникнути геноциду в Сребрениці?». <i>Симуляційна гра:</i> «Виборча дільниця», «Засідання Ради Безпеки ООН щодо війни в Перській затоці», «Переговори США або СРСР щодо ядерного роззброєння», «Пресконференція щодо наслідків Дейтонських угод».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Розділ II. Україна та світ на межі тисячоліть. Європа, Північна Америка, Японія. Становлення України як незалежної держави		
Учень/учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне	Країни Заходу: цивілізаційні цінності. G7 («Група семи»). Технологічна першість. США. Політичний курс республіканців і демократів. Тягар глобального лідера. Теракт 11 вересня 2001 р. Глобальна фінансова криза 2008 р. Спроба реформування соціальної сфери. «Трампізм». Японія. Уповільнення розвитку. Пошук шляху подальшого розвитку. «Абеноміка». Політична боротьба. Поглиблення Європейської та Євроатлантичної інтеграції. Європейський Союз. Шенгенська зона. Євро. Розширення. Порятунки Греції. Міграційна криза. Популізм. Брексіт. ЄС і Україна.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. Створення синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). Формулювання системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «багатовекторність зовнішньої політики», «дефолт», «євроінтеграція», «корупція», «олігархічна система», «Помаранчева революція», «приватизація», «прожитковий мінімум», «тіньова економіка». «G7 ("Група семи")», «"трампізм"», «"абеноміка"», «Шенгенська зона», «Брексіт (Brexit)», «руській мір»,

значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження у джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • <i>обґрунтовано оцінює</i> історичну інформацію тощо за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>систематизує</i> джерела за рівнем достовірності наявної в них інформації [12 ГЮ 3.3.1-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П];	Велика Британія. Пошук місця у світі: між Європою і США. Партійна трансформація. Франція. Курс на лідерство в Європі. Зміни в політичному розкладі сил. Німеччина. Найбільша економічна міць Європи. Інтеграція східних земель. Мігранти. Урядові коаліції. Держави Південної Європи (Італія. Іспанія. Португалія) між популізмом та економічними проблемами. Нерівномірність розвитку регіонів. Спроба унезалежнення Каталонії. Держави Північної Європи. Корегування моделі розвитку. Відмова від нейтралітету Швеції і Фінляндії. Країни Центрально-Східної Європи, Балтії: позбавлення радянського минулого. Вступ до НАТО та ЄС. Становлення України як незалежної держави. Державотворчі процеси. Прийняття Конституції України 1996 р. Економічна криза. Соціальні процеси. Міжнародні відносини. Політична боротьба. Релігійне життя. Багатовекторність у зовнішній політиці. «Кольорові революції» на	візуалізація понять у вигляді денотативних графів, «хмаринки слів», сенканів, моделей Фрейєра тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. Робота з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (В. Ющенко, Л. Кучма, В. Янукович, Е. Мокроус, Б. Обама, Д. Трамп, Д. Байден, А. Меркель, О. Шольц, У. фон дер Ляєн та інші) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію України: уявне інтерв'ю з політичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі TED тощо. <i>Здійснення</i> аналізу джерел щодо проведення передвиборчих кампаній в Україні в період становлення її як незалежної держави з визначенням відмінностей інтерпретації. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу: «Глобальна фінансова криза 2008 р.», «Трампизм», «Абеноміка», «Брексіт». <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт), які пояснюють причини, сутність та наслідки процесів державотворчих, політичних, соціально-економічних і культурних процесів зазначеного періоду. <i>Розробка</i> освітнього проєкту «Право на супротив. Як поводити себе в громадських місцях під час "кольорових революцій" на пострадянському просторі?». <i>Створення</i> інфографіки щодо становлення багатопартійної системи, соціально-економічних змін в Україні протягом цього періоду (наприклад, зміни
--	--	--

• пояснює вплив трансформації соціокультурних цінностей на трактування історичної інформації [12 ГЮ 3.3.2-3 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел та сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи запобігання порушенням правил поведінки в громадських місцях [12 ГЮ 2.3.2-2 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу	пострадянському просторі. «Помаранчева революція». Становлення путінського режиму в Росії. Друга війна в Чечні. Доктрина «руського міра». «Газові війни». Агресія проти Грузії.	ВВП, рівень безробіття, демографічні тенденції тощо). <i>Створення</i> інтерактивного медіа-колажу, що відображає різні аспекти життя в Україні в 1991—2013 рр. (політика, культура, суспільство). Проведення «мозкового штурму»: «Якими є економічні та політичні наслідки Брекситу для Великої Британії?», «У чому проявляються соціальні аспекти "північної моделі" розвитку?», «Які нетрадиційні способи можуть допомогти країнам Заходу подолати сировинну залежність?». <i>Створення</i> діаграми Ісаякава (фішбоун): причини та наслідки відмови від нейтралітету Швеції і Фінляндії та їхнього вступу до НАТО, Кольорових революцій. <i>Фактчекінг</i> (визначення та розвінчання міфів) щодо «Помаранчевої революції». <i>Заповнення</i> Т-таблиці: «Переваги та недоліки Шенгенської зони», «Успіхи та проблеми процесу інтеграції східних земель Німеччини після об'єднання». <i>Аналіз</i> плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів і впливу на населення. <i>Укладання</i> збірки цитат та особистих документів «Україна в умовах становлення як незалежна держава», які характеризують стан тогочасного суспільства. <i>Створення</i> короткого візуального проекту (презентації або колажу): «Майбутнє G7: виклики та можливості». <i>Підготовка</i> аналітичного звіту: «Поточний стан відносин ЄС і України: перспективи та виклики». <i>Створення</i> підкасту: «11 вересня: як один день змінив Америку та світ», «Міграційна криза в Європі: шляхи
---	---	---

поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>пояснює</i> механізм і процедури виборчого процесу і пов'язані з ними ризики [12 ГЮ 6.1.2-1 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П]; • <i>досліджує</i> важливість для інших держав їхніх власних державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей [12 ГЮ 6.3.1-1 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П].		подолання». <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «ЄС та проблема радикалізації та тероризму», «G7 як інструмент глобального управління: еволюція та виклики XXI ст.», «Монархія у XXI ст.: анахронізм чи стабільний якір демократії?». <i>Створення</i> віртуальної виставки фотографій та газетних вирізок, що ілюструють повсякденне життя українців у 1990-х або 2000-х рр.». <i>Виконання</i> освітніх проєктів: «Конституція України: від рукописів до закону: тернистий шлях української Конституції», «Гривня: історія національної валюти» «Символи незалежності: від Тризуба до Гімну». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Яку роль відіграли засоби масової інформації у політичному житті України цього періоду?», «Чи змінилося розуміння національної ідентичності українців протягом 1991—2013 рр.?», «Якби я був / була істориком / історикинею, яку головну проблему б досліджував / досліджувала». <i>Дослідження</i> образу «героя» та «антигероя» в українській політиці 1991—2013 рр. (на прикладі політичних плакатів, карикатур, буклетів). <i>Написання</i> проєкту сценарію короткого документального фільму (статті до газети) про одну з ключових подій періоду (наприклад, проголошення незалежності, прийняття Конституції України, «Помаранчева революція» тощо). <i>Створення</i> макету обкладинки уявної книги «Історія України: 1991—2013» та написання анотації до неї. <i>Розробка</i> підкасту «Голоси епохи: інтерв'ю з очевидцями важливих подій». <i>Розробка</i> дослідницького проєкту: «Становлення путінського режиму в Росії», «Маніпуляція історією
--	--	---

		та доктрина "руського міра"». <i>Дослідження історії розвитку окремого міста або регіону в період незалежності. Які зміни відбулися? Які нові підприємства з'явилися? Які культурні події відбувалися?</i> <i>Аналіз медіа-повідомлень з різних джерел (українських, російських, західних) про одну з «газових воєн»: відмінності у висвітленні.</i> <i>Обговорення дискусійної проблеми: «Якими були головні виклики становлення незалежної України в перші роки?», «Чи можна вважати "Помаранчеву революцію" переломним моментом в історії України? Обґрунтуйте свою думку», «Як зовнішньополітичний курс України вплинув на її внутрішній розвиток у 1991—2013 рр.?», «Чи була приватизація в Україні в 1990-х рр. справедливою та ефективною?», «Які чинники найбільше вплинули на формування політичної культури незалежної України?», «Чи існували альтернативні зовнішньополітичні стратегії, які Україна могла б обрати замість "багатовекторності" або євроінтеграції?».</i> <i>Проведення дебатів: «Ядерний тягар чи звільнення від пут: чи став без'ядерний світанок України стратегічним провидінням, чи фатальною втратою її сили?», «Політика "багатовекторності" України: реальний шанс збалансувати вплив різних геополітичних центрів чи спроба всидіти на двох стільцях?».</i>
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		

Розділ III. Україна і «Глобальний Південь»: тенденції розвитку, проблеми		
Учень/учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> пов'язаність поколіннєвих змін та історичних явищ і процесів [12 ГЮ 1.1.2-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>характеризує</i> геополітичне становище країн [12 ГЮ 2.1.1-2 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їх геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>порівнює</i> ресурсну базу та історичне значення окремих історико-географічних регіонів [12 ГЮ 2.2.1-2 П]; • <i>оцінює</i> можливості реалізації геополітичних інтересів держави [12 ГЮ 2.2.1-3 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до	Від Руху неприєднання до «Глобального Півдня». Шляхи розвитку. Політичні орієнтири. G20 («Група двадцяти»), БРІКС, ШОС. Відносини України з державами «Глобального Півдня». Політика реформ в Китаї. Ден Сяопін. Вільні економічні зони. Внутрішні проблеми. Відновлення суверенітету Китаю над Гонконгом та Макао. Тайвань. Зміни в ідеології КПК. Китай на сучасному етапі. Сі Цзіньпін. Корея. Криза і голод в КНДР 1995—1999 рр. Зміцнення тоталітарного режиму. Набуття статусу ядерної держави. Корейська республіка. Демократизація. Азійська фінансова криза 1997 р. Технологічне та економічне зростання. Спроби порозуміння з КНДР. Політичні кризи. Індонезія, Малайзія, Сингапур, Таїланд, Філіппіни, В'єтнам, Камбоджа: особливості розвитку. Реформи, економічне зростання. Індія та Пакистан: ядерне протистояння. Внутрішня політика. Чинники стримування економічного зростання Індії. Пакистан між воєнними	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою) <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «Глобальний Південь», «БРІКС», «вільні економічні зони», «чучхе», «Арабська весна»; візуалізація понять у вигляді денотаних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейєра тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Складання</i> історичних портретів діячів цієї доби (наприклад: Ден Сяопін, Сі Цзіньпін, Реджеп Тайїп Ердоган тощо) із обґрунтуванням їхнього впливу на історичні процеси: уявне інтерв'ю з історичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі ТЕД тощо.

їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження у джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П]; • визначає способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • <i>обґрунтовано</i> оцінює історичну інформацію щодо формування концепції «Глобального Півдня», ядерного протистояння Індії та Пакистану, трансформацій на Близькому Сході та в Північній Африці, зокрема наслідки «Арабської весни» та виклики, пов'язані з діяльністю ІДІЛ та Палестинською проблемою, ключових викликів та можливостей розвитку країн Африки та Латинської Америки тощо за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела і оцінює його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі	диктатурами, ісламом і демократичним правлінням. Туреччина. Третя Республіка. Реджеп Тайїп Ердоган. «Османізм». Лідерство в тюркському світі. Регіональне лідерство. Ісламська республіка Іран в умовах санкційного тиску. Створення проксіармій. Протистояння з Ізраїлем. 12-денна війна. «Арабська весна». Громадянська війна в Сирії. ІДІЛ. Палестинська проблема і спроби її розв'язання. Громадянська війна в Лівії. Африка. Держави Сахеля та Африканського Рогу. Економічне становище. Наступ Сахари. Голод. Війни. Перевороти. Експансія Китаю та Росії. Діяльність ІДІЛ у регіоні й боротьба з нею. Сомалійські пірати. Центральна Африка. Боротьба за природні ресурси. Політична нестабільність. Етнічні конфлікти. Геноцид в Руанді. Перша африканська війна. Місії ООН у регіоні. Південна Африка. Економічні і соціальні проблеми. Експансія Китаю.	<i>Здійснення</i> SWOT-аналізу політики реформ Ден Сяопіна, «Арабської весни». Складання структурно-логічних схем (ментальних карт) міжнародних та політичних процесів зазначеного періоду, наприклад: основні вектори внутрішньої та зовнішньої політики Китаю під керівництвом Сі Цзіньпіна; концепція «османізму» та її вплив на зовнішню політику Туреччини, чинники економічного зростання країн Південно-Східної Азії. <i>Виконання</i> хронологічних вправ і завдань. <i>Проведення</i> «мозкового штурму»: «Внутрішні політичні чинники посилення напруги між Індією та Пакистаном», «Економічні інтереси України у співпраці з країнами "Глобального Півдня"». <i>Створення</i> діаграми Ісякава (фішбоун): «Причини та наслідки "Арабської весни"», «Причини та наслідки геноциду в Руанді». <i>Заповнення</i> Т-таблиці: «Позитивні та негативні аспекти для країн-партнерів економічної експансії Китаю (на прикладі ініціативи "Один пояс, один шлях")». <i>Написання</i> короткого репортажу для сучасного інтернет-видання про ядерне протистояння в Південній Азії. Аналіз політичних карикатур з аналізом настроїв у суспільстві, які вони відображали. <i>Створення</i> порівняльної таблиці, наприклад: механізми прийняття рішень у G20, БРІКС та ШОС. <i>Аналіз</i> пропагандистських плакатів різних країн щодо цілей та методів пропаганди. <i>Прогнозування</i> впливу на суспільну думку. <i>Підготовка</i> аналітичного звіту: «Спільні риси та відмінності в економічному розвитку країн Південно-Східної Азії».
---	--	--

історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>порівнює</i> історичні факти та артефакти за самостійно визначеними для цього критеріями [12 ГЮ 4.1.2-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>виявляє</i> у пропонуваніх для дослідження ситуаціях випадки порушення права на повагу до людської гідності і пропонує способи його захисту [12 ГЮ 5.1.3-1]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і	Латинська Америка. Повалення воєнних диктаторських режимів. Бідність. Наркомафія. Антиглобалістський рух сапатистів у Мексиці. Соціалістичні експерименти у Венесуелі та Болівії. Аргентинська криза і спроби її подолання.	<i>Робота</i> з кейсами щодо виявлення у пропонуваніх для дослідження ситуаціях випадків порушення права на повагу до людської гідності і моделювання способів його захисту. <i>Підбирання та аналіз</i> художніх фільмів, що відображають зазначений історичний період. <i>Створення</i> підкасту: «Чи може релігія бути основою для створення стабільної держави (на прикладі Пакистану)?». <i>Аналіз</i> російських пропагандистських наративів для впливу на країни «Глобального Півдня», <i>розробка</i> стратегії української контрпропаганди. <i>Створення</i> інфографіки: «Демографічна криза в Китаї: причини та наслідки». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Потенціал та обмеження БРІКС як альтернативи G7», «Проблема цензури та контролю в інтернеті в Китаї: вплив на громадянське суспільство», «Історичні корені та сучасний стан Палестинської проблеми». <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «"Чучхе" в КНДР: ідеологічне підґрунтя та практичне втілення», «Протистояння між Іраном та Ізраїлем: історичні корені та потенційні наслідки», «ІДІЛ: ідеологія, тактика та вплив на регіональну та глобальну безпеку», «Проблема сомалійських піратів та міжнародні зусилля щодо боротьби з ними». <i>Розробка</i> дослідницького проєкту: «Україна та країни "Глобального Півдня"». <i>Створення</i> проєкту сценарію документального фільму: «Життя за «залізною завісою»: північнокорейські втікачі». <i>Написання</i> листа: від імені північнокорейського школяра своєму однолітку з Південної Кореї. <i>Створення</i> туристичного буклета про Південну
--	--	---

процесів [12 ГІО 6.3.1-3 П]; • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГІО 6.3.2-1 П].		Африку, що висвітлює не тільки красу, але й соціальні виклики. <i>Створення</i> рекламного ролика: «Вільні економічні зони Китаю: інвестиційні можливості». <i>Написання</i> есе-роздуму: «Чи можливе мирне об'єднання двох Кореї?», «Санкції проти Ірану: чи досягають вони своєї мети?», «Чи є рішення Палестинської проблеми?». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Як світ має реагувати на зростання могутності Китаю: конфронтація, співпраця чи пошук балансу?», «Чи є Китай загрозою для демократичних цінностей у світі?», «Ядерна зброя: гарант безпеки чи джерело постійної загрози в Південній Азії?» <i>Симуляційні ігри</i>: «Саміт G20» (учні представляють різні країни, обговорюючи глобальні економічні виклики). <i>Створення</i> «дорожньої карти» деескалації напруженості між Індією та Пакистаном і переходу до мирного співіснування. Які кроки є першочерговими? <i>Виконання</i> творчих завдань: прогнозування розвитку подій «Майбутнє Латинської Америки: яким воно буде?». <i>Проведення</i> дискусії: «Як розширення БРІКС впливає на його внутрішню динаміку та зовнішній вплив?», «Якою є позиція Китаю щодо Тайваню?», «Які сценарії розвитку відносин між КНР та Тайванем є найвірогіднішими?», «Яким чином Азійська фінансова криза 1997 р. вплинула на Південну Корею?», «Чи є соціалізм життєздатною моделлю розвитку для країн Латинської Америки?».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		

Розділ IV. Міжнародний тероризм. Криза світового порядку. Україна на вістрі боротьби демократії та авторитаризму		
Учень/учениця: • <i>пояснює</i> особливості сприйняття перебігу подій зазначеного періоду народами своїх країн [12 ГЮ 1.1.1-1 П]; • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>досліджує</i> етногенез, зміни в розташуванні просторово-історичних об'єктів, зміни територій розселення етнічних спільнот, кордонів державних утворень і наслідки цих процесів [12 ГЮ 2.1.1-1 П]; • <i>характеризує</i> взаємозв'язки між декларуванням націями та державами своєї ролі у світі та їхнім геополітичним положенням у минулому і тепер [12 ГЮ 2.2.1-1 П]; • <i>усвідомлено бере участь</i> в облаштуванні громадського простору у своєму місті/селі/селищі [12 ГЮ 2.3.2-1 П]; • <i>обґрунтовує</i> відмінності інтерпретацій в історичних джерелах відповідно до їх походження, авторства і мети створення [12 ГЮ 3.1.1-1 П]; • <i>виявляє</i> стереотипні судження у джерелі, визначає мотиви автора, які вплинули на інтерпретацію ним	Від однополярного до багатополярного світу. Розширення НАТО. Проблема міжнародного тероризму. Боротьба з ІДІЛ. Перемога Талібану в Афганістані. Спроба Росії відновити сферу впливу колишнього СРСР. Гібридна війна. Злам Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Роль ООН та інших міжнародних інституцій. Російсько-українська війна. Міжнародна «антипутінська коаліція». Боротьба демократії та авторитаризму.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку/аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Виділення</i> ключових слів до визначення понять: «безвізовий режим», «волонтерський рух», «гібридна війна», «денацифікація України», «добробат», «Євромайдан», «злочин агресії» «інтеграція», «кіборги», «колабораційна діяльність», «люстрація», «рашизм», «реімперіалізація», «російсько-українська війна», «статус кандидата на членство в ЄС», «тимчасово окупована територія», «Томос», «багатополярний світ», «антипутінська коаліція», «інформаційна війна»; візуалізація понять у вигляді денотатних графів, «хмаринок слів», сенканів, моделей Фрейера тощо. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами.

минулого / сучасності [12 ГЮ 3.2.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи поширення маніпулятивних, пропагандистських впливів і методи протидії [12 ГЮ 3.2.1-2 П]; • <i>обґрунтовано</i> оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> ідеологічну спрямованість джерела та <i>оцінює</i> його з погляду забезпечення прав людини і суспільних інтересів [12 ГЮ 3.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел і сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>проектує</i> розвиток власної особистості з огляду на належність до різних спільнот [12 ГЮ 5.1.1-1 П]; • <i>оцінює</i> власну громадянську позицію, стереотипи, упередження і чинники впливу на їх формування [12 ГЮ		<i>Складання історичних портретів діячів цієї доби (П. Порошенко, В. Зеленський) із обґрунтуванням їхнього внеску в історію України: уявне інтерв'ю з політичним діячем, сторінка в соціальних мережах, науково-популярні нотатки, тези доповіді, виступ у стилі TED тощо.</i> <i>Здійснення аналізу джерел щодо проведення передвиборчих кампаній в Україні в 2014—2019 рр. з визначенням відмінностей інтерпретації.</i> <i>Створення проєкту облаштування місця пам'яті загиблим воїнам та цивільним під час російсько-української війни.</i> <i>Складання структурно-логічних схем (ментальних карт), які пояснюють причини, сутність та наслідки міжнародних, політичних, соціально-економічних процесів зазначеного періоду, наприклад: ідеологічні та соціально-економічні корені тероризму, російсько-українська війна, міжнародна «антипутінська коаліція», «гібридна війна».</i> <i>Здійснення SWOT-аналізу: «ООН та міжнародні інституції в умовах багатопольярного світу», «Розробка власної періодизація російсько-української війни з її аргументацією».</i> <i>Створення інфографіки «Шлях України до безвізового режиму з ЄС», «Міжнародна підтримка України: країни, організації, види допомоги».</i> <i>Створення інтерактивного медіа-колажу, що відображає різні аспекти життя в Україні в 2014—2021 рр. (політика, культура, суспільство); стереотипи та упередження в сучасній Україні.</i> <i>Аналіз плакатів, листівок та інших пропагандистських матеріалів щодо їхньої мети, засобів та впливу на населення.</i> <i>Створення діаграми Ісякава (фішбоун): «Причини та</i>
---	--	--

5.1.1-2 П]; • <i>моделює</i> ситуації порушення прав і гідності людини та <i>пропонує</i> доцільні національні та міжнародні механізми їхнього захисту і відновлення [12 ГЮ 5.2.2-1 П]; • <i>визначає</i> основні політичні, правові, соціокультурні та інші чинники, які впливають на дотримання прав людини і принципів демократії в Україні та світі [12 ГЮ 5.2.2-2 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>оцінює</i> переваги і недоліки демократії [12 ГЮ 6.1.1-1 П]; • <i>визначає</i> зв'язок між дотриманням прав людини, демократією, мирним співіснуванням та економічним і соціальним благополуччям в історичній перспективі [12 ГЮ 6.1.1-2 П]; • <i>обґрунтовує</i> небезпеку для світу поширення антидемократичних ідей та авторитарних урядів [12 ГЮ 6.1.1-3 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П];		наслідки перемоги Талібану в Афганістані». <i>Заповнення</i> Т-таблиці: «Сильні та слабкі сторони тактики боротьби з ІДІЛ». <i>Написання</i> короткого репортажу про наслідки приходу Талібану до влади для населення Афганістану (особливо для жінок і дівчат). <i>Підготовка</i> аналітичного звіту: «Російсько-українська війна крізь призму МПП». <i>Створення</i> віртуальної виставки фотографій та газетних вирізок, що ілюструють повсякденне життя українців в умовах російсько-української війни. <i>Створення</i> підкасту за темою: «Євроінтеграційний курс України: здобутки та виклики», «Чому міжнародний тероризм став однією з головних загроз ХХІ ст.?», «Роль історичної пам'яті у формуванні сучасної зовнішньої політики держав». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: «Успіхи та невдачі ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів», «Інформаційна війна». <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: «Загрози для міжнародної безпеки: кіберзлочини, нелегальна міграція, торгівля людьми», «Механізми захисту прав людини в умовах збройних конфліктів». <i>Створення</i> проєкту сценарію документального фільму: «Роль України у формуванні нового світового порядку». <i>Написання</i> відкритого листа до Генерального секретаря ООН з висловлювання міркувань щодо найактуальніших проблем світу. <i>Створення</i> інфографіки: «Наслідки зламу Ялтинсько-Потсдамської системи для міжнародної безпеки», «Вплив санкцій на економіку країн та міжнародні відносини загалом». <i>Написання</i> есе-роздуму «Значення подвигу Небесної
--	--	---

• <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГІО 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГІО 6.3.1-3 П]; • <i>моделює</i> способи дій під час збройних конфліктів із застосуванням міжнародного гуманітарного права [12 ГІО 6.3.2-1 П].		Сотні для становлення української нації», «Історична правда як зброя проти агресора: значення документування воєнних злочинів у протидії дезінформації», «Як історія впливає на сучасні міжнародні відносини?», «Чи може популізм стати загрозою для міжнародної стабільності?»; «Я обираю Україну», «Чи можу я змінити майбутнє України: беремо відповідальність на себе». Створення макету обкладинки уявної книги «Україна: битва за свободу і гідність» та написання анотації до неї. <i>Проведення</i> усних історичних досліджень: «Як ми пережили карантин під час пандемії COVID-19», «Історії особистої трансформації: як волонтерство змінило ваше життя та світогляд», «Евакуація та внутрішнє переміщення: історії вимушених переселенців та їхня адаптація на новому місці», «Підприємництво під час війни: виклики, адаптація та підтримка економіки» тощо. <i>Дослідження</i> історії розвитку окремого міста або регіону в період російсько-української війни: зміни, що відбулися, «Рідний край: регіональна, локальна історія, мікроісторія в контексті загальноукраїнських подій російсько-української війни». <i>Написання</i> статті для шкільної газети про значення підписання Угоди про асоціацію з ЄС для майбутнього України. <i>Виконання</i> дослідницького завдання щодо розвінчання російських фейків, дезінформації та наративів; визначення впливу пандемії COVID-19 на соціально-економічне життя України тощо. <i>Обговорення</i> дискусійної проблеми: «Які внутрішні та зовнішні чинники призвели до зриву підписання Угоди про асоціацію?», «Яке значення мали вибори
--	--	---

		2014 р. для легітимізації нової влади в Україні?», «Яку роль відіграло громадянське суспільство в перші роки російсько-української війни?», «Яке значення має державний статус української мови для зміцнення національної ідентичності?», «Як повномасштабне вторгнення вплинуло на консолідацію української політичної нації?», «Чи несе колективну відповідальність російське суспільство за воєнні злочини своєї армії?», «Які дії РФ в Україні можуть бути кваліфіковані як воєнні злочини та геноцид?», «Як боротьба з тероризмом впливає на дотримання прав людини та громадянських свобод? Чи завжди можна знайти баланс?». <i>Написання</i> листа-подяки українським захисникам, листа до міжнародної організації із закликом підтримати територіальну цілісність України. <i>Розробка</i> громадського проекту з організації підтримки внутрішньо переміщених осіб. <i>Створення</i> віртуальної виставки фотографій, що відображають перші дні повномасштабної війни. <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи можуть міжнародні інституції стати справжніми гарантами безпеки та стабільності без реформування?», «Чи може ядерна зброя бути гарантом миру, чи, навпаки, джерелом постійної загрози?». <i>Підготовка</i> промови про важливість співпраці в умовах глобальних викликів. <i>Виконання</i> творчих завдань: «Моделювання стратегій для мирного співіснування різних релігій та культур у світі».
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		

Розділ V. Розвиток культури. Повсякдення. Здобутки українських учених, митців		
Учень/учениця: • <i>обґрунтовує</i> нелінійність, багатоваріантність історичного розвитку історичних процесів [12 ГЮ 1.2.1-1 П]; • <i>застосовує</i> поняття «прогрес» для оцінювання змін [12 ГЮ 1.3.2-1 П]; • <i>розробляє</i> моделі альтернативного історичного розвитку [12 ГЮ 1.3.2-2 П]; • <i>усвідомлено</i> бере участь в облаштуванні громадського простору у своєму місті / селі / селищі [12 ГЮ 2.3.2-1 П]; • <i>обґрунтовано</i> оцінює історичну інформацію за самостійно визначеними критеріями [12 ГЮ 3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> засоби впливу інформації на громадську думку і суспільні настрої [12 ГЮ 3.3.2-2 П]; • <i>реконструює</i> історичні події на основі історичних джерел та сучасних досліджень [12 ГЮ 4.1.1-1 П]; • <i>формулює</i> судження на основі критеріїв, принципів і цінностей [12 ГЮ 4.2.1-1 П]; • <i>оцінює</i> історичні процеси за запропонованими / обраними самостійно критеріями [12 ГЮ 4.3.1-1 П]; • <i>визначає</i> способи запобігання порушенням правил поведінки в	Науково-технічна революція: наукові відкриття, нові галузі наук, високі технології, інтеграція науки і виробництва. Робототехніка. Космічні дослідження. Інтернет. Культура «віртуальної реальності». Цифровізація. Штучний інтелект (ШІ). Здобутки українських учених. Освітні системи. Зміни в змісті та характері праці, соціальній структурі суспільства, якості життя людей країн світу. Розвиток систем соціального забезпечення. Розвиток літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту: провідні тенденції. Здобутки українських митців.	<i>Аналіз</i> тексту параграфа підручника. <i>Укладання</i> опорного конспекту / схеми до навчальних матеріалів з теми на основі матеріалів параграфа. <i>Співвіднесення</i> даних карт, візуальних джерел і навчальних текстів для пошуку / аналізу інформації. <i>Створення</i> інтерактивної лінії часу з розміщенням на ній основних історичних подій періоду. <i>Створення</i> синхроністичних таблиць подій у світі та Україні. <i>Створення</i> інтерактивних карт із розміщенням на них додаткової інформації (за темами, визначеними вчителем / вчителькою). <i>Формулювання</i> системи закритих і відкритих запитань до тексту первинних та вторинних історичних джерел. <i>Дослідження</i> первинних історичних джерел за наданим алгоритмом щодо визначення та обґрунтування відмінності інтерпретацій історичних процесів. <i>Робота</i> з навчальними кейсами, фото- та відеоматеріалами. <i>Здійснення</i> SWOT-аналізу: «Штучний інтелект», «Українська наука першої чверті XXI ст.». <i>Складання</i> структурно-логічних схем (ментальних карт), наприклад: «Основні тенденції розвитку літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту».

громадських місцях [12 ГЮ 2.3.2-2 П]; • <i>доводить</i> негативний вплив соціальних упереджень на забезпечення миру, стабільності, прав людини [12 ГЮ 5.3.2-1 П]; • <i>характеризує</i> зв'язки між глобальними, державними і місцевими проблемами [12 ГЮ 6.2.1-1 П]; • <i>аргументує</i> потребу спільних дій на різних рівнях для розв'язання глобальних проблем людства [12 ГЮ 6.2.1-2 П]; • <i>характеризує</i> стан суспільства та прогнозує напрями політичних, економічних, соціальних процесів, геополітичних змін [12 ГЮ 6.3.1-2 П]; • <i>застосовує</i> історичні знання для дослідження сучасних явищ, подій і процесів [12 ГЮ 6.3.1-3 П].		<i>Проведення «мозкового штурму»:</i> «Які етичні межі слід встановити для розвитку ШІ, щоб запобігти його потенційній небезпеці?», «Як космічні дослідження можуть допомогти в боротьбі зі зміною клімату на Землі?». <i>Заповнення Т-таблиці:</i> «Можливості та ризики впровадження роботів у побут та промисловість», «"За" та "проти" впровадження наукового відкриття (самостійно обраного)». <i>Порівняння</i> за самостійно обраними критеріями системи соціального забезпечення різних країнах (наприклад, Швеція та США); систем освіти. <i>Підготовка</i> аналітичного звіту: «Зміни в змісті та характері праці». <i>Створення</i> підкасту: «Чи може ШІ мати свідомість?», «Перспективи космічного туризму», «Як глобалізація впливає на соціальну структуру суспільства?», «Як російсько-українська війна впливає на розвиток науки в Україні?». <i>Розробка</i> освітніх проєктів, наприклад: презентація однієї з нових галузей науки (наприклад, нанотехнології, квантові обчислення), «Сучасні технології та кінематограф», «Як війна змінила український кінематограф?»; правил поведінки в громадських місцях. <i>Створення</i> колажу, який відображає основні тенденції або ключові постаті в українському мистецтві XXI ст. <i>Створення</i> мультимедійної презентації, наприклад: ««Soft skills» (м'які навички) для успішної кар'єри в
--	--	--

		сучасному світі», «Концепція сталого розвитку». <i>Створення</i> концепції інтерактивної виставки сучасного мистецтва <i>Написання</i> короткої рецензії на один український фільм, книгу або музичний альбом, створений у XXI ст. <i>Розробка</i> можливих сценаріїв розвитку людства на найближчі 100 років. <i>Аналіз</i> ризиків неконтрольованого розвитку високих технологій. <i>Написання</i> есе-роздуму: «Чи може інтернет замінити традиційну освіту?», «Моя ідеальна освітня система». <i>Проведення</i> дебатів за темою, наприклад: «Чи є розвиток штучного інтелекту більшою загрозою, чи благом для людства?», «Чи може ядерна зброя бути гарантом миру, чи, навпаки, джерелом постійної загрози?». <i>Виконання</i> творчого завдання: інтерв'ю у відомого вченого, який зробив проривне відкриття. Які запитання ви йому поставите? <i>Підготовка</i> промови представника студентського самоврядування з пропозиціями внесення змін у зміст освіти. <i>Виконання</i> творчих завдань: розробка плану заходів для підвищення якості життя в рідному місті / селі; створення ескізу муралу, що відображає ідею прогресу та розвитку; організація та проведення флешмобу за темою «Майбутнє, яке ми будуємо».
--	--	--

		<i>Проведення дискусії: «Які етичні дилеми виникають із розвитком біоінженерії та генетичного редагування?», «Чи є колонізація інших планет єдиним шляхом для виживання людства?», «Як освоєння космосу впливає на геополітичну ситуацію у світі?», «Чи повинна держава гарантувати "безумовний базовий дохід" для всіх громадян?», «Чи може штучний інтелект замінити творчість людини в мистецтві?», «Якою є роль мистецтва в сучасному світі, де домінує технологічний прогрес?».</i> <i>Проведення інтерв'ю з чат-ботом з постановкою філософських або етичних запитань з подальшим аналізом відповідей.</i> <i>Написання листа собі через 20 років, у якому відображаються очікування від майбутнього світу, враховуючи технологічний прогрес.</i>
Практична робота		
Узагальнення і контроль за розділом		
Узагальнення за рік		